

ЈАГОДИНА

Јагодина се налази у централној Србији и представља највећи град у Горњевеликоморавској котлини, са 70.894 становника. Град се налази поред ауто-пута, 136 км јужно од Београда и 100 км северно од Ниша.

Јагодина се простире у подножју Ђурђевог брда, својеврсног симбола града. Зоолошки врт *Тигар*, једини у централној Србији, располаже са више од 80 различитих врста животиња и урађен је по највишим светским стандардима. У непосредној близини овог комплекса је и Аква парк, први у Србији, који располаже са шест базена за спортске и рекреативне активности, од тога једним олимпијским. Јагодина је шести град у Европи, а први у Србији који има Музеј воштаних фигура. Надомак Јагодине налазе се значајни архитектонски споменици Моравске школе – манастири Јошаница, Каленић, Раваница и Манасија.

Најстарији трагови живота на тлу Јагодине потичу из млађег каменог доба око 5.500 година пре нове ере. У првом веку настало је Римско насеље под „Ђурђевим брдом“. Средњовековно село Јагодна први пут се помиње 15. јула 1399. године у једном допису Кнегиње Милице Дубровачкој општини. Почетком XIX века Турци су напустили Јагодину. Град је доживљавао сталан успон на свим пољима. На почетку XIX века имао је око 200 дућана и 330 занатлијских радњи. Средином истог века отварају се први индустријски објекти, школе, апотеке, болница, а 1884. године изграђена је и железница.

Почетком XX века Јагодина је имала велики број индустријских предузећа. Јагодина после ослобођења 17. октобра 1944. године, добија име Светозарево. То име је добила по Светозару Марковићу 22. септембра 1946. године. На референдуму 1992. године, враћено је старо име Јагодина.

Преглед сектора културе града Јагодине¹

Градску власт града чине Скупштина града Јагодине, градоначелник, Градско веће и Градска управа. Градска управа у свом саставу има осам одељења: Одељење за друштвене делатности, Одељење за привреду – буџет и финансије, Одељење за скупштинске послове, Одељење за управу и опште послове, Одељење за урбанизам, Одељење за заштиту животне средине, Пореско одељење и Одељење комуналне полиције. За област културе задужено је Одељење за друштвене делатности које има једног запосленог који се бави координацијом и организацијом рада установа културе чији је оснивач град. Јагодина има Комисију за културу коју формира начелник градске управе доношењем решења, а ради избора пројеката из области културе које финансира град. Број чланова и дужина трајања мандата комисије нису фиксни, то јест зависе од потреба и трајања пројеката. Поред комисије у градској управи постоји и скупштински Савет за културу који је задужен за разматрање предлога одлука, општих аката, питања из области културе, давање предлога и иницијатива скупштини за решавање одређених питања, као и доношење одлука у области културе. Јагодина има Стратегију социјалног и економског развоја, Стратегију урбаног развоја, Стратегију за развој туризма и Стратегију о младима и оне се између осталог баве и питањем културе.

¹ Преглед сектора културе представљен је у складу са достављеним подацима од стране локалне управе и градских установа културе. Тамо где подаци не постоје биће посебно наглашено.

Из буџета града Јагодине финансирају се четири установе културе у домену плата запослених, текућих трошкова и програма:

- ✓ Народна библиотека „Радислав Никчевић“
- ✓ Завичајни музеј
- ✓ Историјски архив „Средње Поморавље“
- ✓ Културни центар Јагодина

Област културе једног града обухвата и актере цивилног сектора о којима ће бити речи у даљем тексту.

Удео буџета за културу у оквиру укупног буџета града Јагодине у периоду од 2006. до 2009. године износи у просеку 5,03% на годишњем нивоу.

Табела 1: Приказ буџета за културу и његовог удела у укупном градском буџету у периоду од 2006. до 2009. године

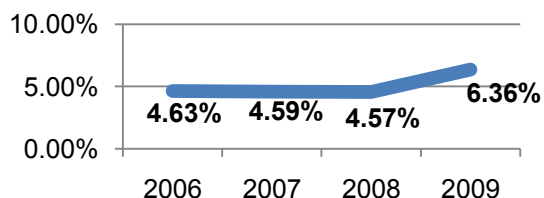
Година	Укупан градски буџет у еврима	Укупан градски буџет у динарима	Буџет за културу у еврима	Буџет за културу у динарима	% од укупног градског буџета
2006.	10.981.882,7	923.691.647,00	570.830,3	42.713.861,00	4,63
2007.	17.101.586,6	1.367.446.287,00	783.434,7	62.643.594,00	4,59
2008.	21.058.284,1	1.714.813.981,00	961.251,5	78.276.443,00	4,57
2009.	14.304.575,8	1.343.638.817,00	909.751,6	85.453.607,00	6,36

Табела 2: Структура буџета за културу у периоду од 2006. до 2009. године

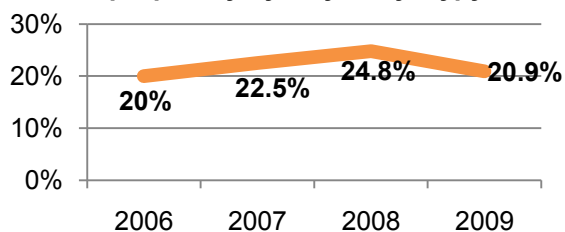
Година	Плате и доприноси	Материјални трошкови	Програми и пројекти
2006.	68,5%	11,5%	20%
2007.	64,8%	12,7%	22,5%
2008.	61,2%	14%	24,8%
2009.	73,4%	5,7%	20,9%

Удео буџета за културу у оквиру укупног градског буџета у годинама 2006, 2007. и 2008. се креће око 4,6% , а у 2009. години бележи раст на 6,36% У складу са том сликом, **удео за програме** у оквиру буџета за културу у посматраном периоду се креће од 20% у 2006. години до 24,8% у 2008., Иако је удео буџета за културу у 2009. години порастао део који се издваја за програме забележио је пад на 20,9%.

Приказ 1: Тенденција кретања буџета за културу у укупном градском буџету

Приказ 2: Тенденција кретања средстава за програме у буџету за културу

У културним делатностима у граду Јагодина запослено је 98 особа међу којима предњаче жене и особе са средњом стручном спремом.

Табела 3: Број запослених у култури града Јагодина

Укупан број запослених у култури града Јагодина	Мушки	Женски	ОШ	ССС	ВШ И ВСС
98	32	66	12	48	38

Према процени представника локалне управе главни проблеми у култури су:

1. Недостатак средстава за реновирање објеката и улагање у инфраструктуру
2. Недовољна развијеност мултикултурализма и међународне сарадње
3. Недостатак средстава за програме

Приоритети за улагање и развој:

1. Културни туризам
2. Опремање установа културе
3. Подстицање сарадње културе и привреде

Завичајни музеј

Завичајни музеј је регионална музеолошка установа комплексног типа са јурисдикцијом над општинама Јагодина, Свилајнац, Рековац и Деспотовац. Музеолошки рад се остварује кроз пет одељења: археолошко, етнолошко, природњачко, историјско и уметничко. Поред одељења постоје и службе: општа, вођичко - педагошка, библиотекарска, документаристичка, конзерваторска и фототечка. Завичајни музеј је од оснивања 1954. године мењао локације да би коначно 1981. године прешао у зграду бивше *Соколане* (Соколског друштва *Партизан*) изграђене 1935. године.

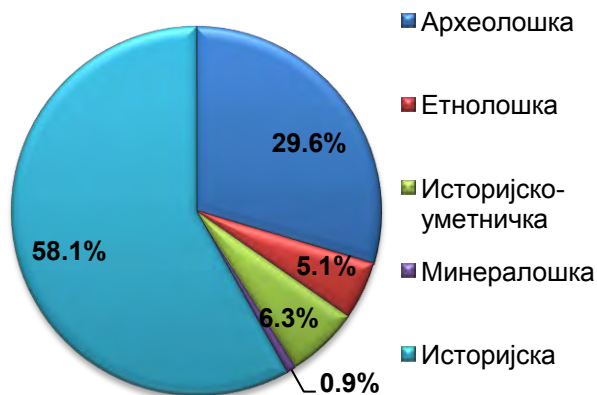
• Просторни капацитети

Музеј располаже простором од 781 м² од чега је 409 м² изложбени простор, депои 200 м², а канцеларијски простор 172 м². Зграда музеја је 1987. године проглашена спомеником културе. Музеј нема обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

• Фонд

Музеј располаже са 31.668 предмета подељених у пет збирки: археолошка, етнолошка, историјско-уметничка, минералозна и историјска. Најбројнија је историјска збирка - 18.386, а најмања збирка је минералозна са 248 предмета.

Приказ 3: Структура фонда по збиркама

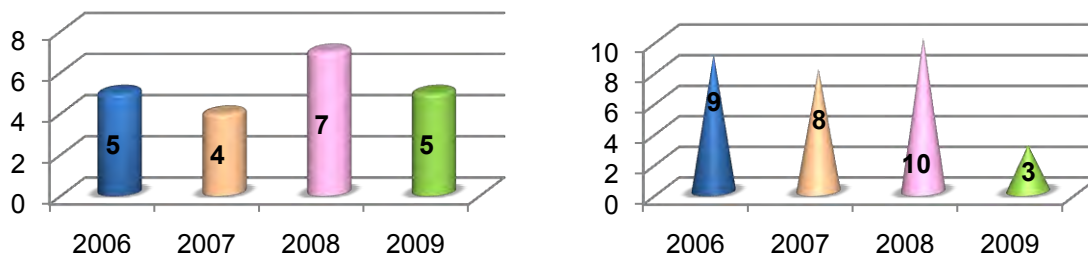

Музеј је 2006. године радио ревизију целокупног фонда. Од предмета који подлежу конзервацији, до априла 2009. године, конзервирано је 18,8%. Највећи удео конзервираних предмета има археолошка збирка – 56%, а најмањи историјска – 2,6%. Када је о обрађености предмета реч, етнолошка и историјско-уметничка збирка су у потпуности обрађене, док је најмањи удео обрађених предмета у историјској збирци – 10,2%. Од свих предмета, закључно са мартом 2009. године обрађено је 38,5% предмета из музејског фонда. С обзиром на то да се предмети снимају и дигитално и аналогно, Музеј има и фотолaborаторију.

• Програми и публике

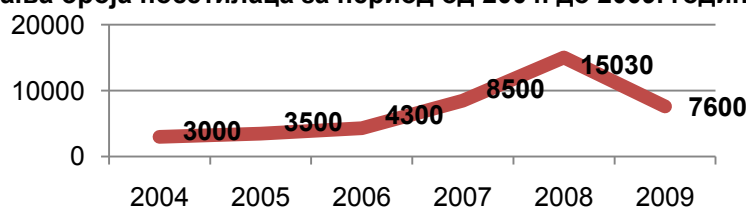
Поред основне делатности Музеј у Јагодини организује и предавања, радионице и друге пратеће програме. У периоду од 2006. до 2009. године организовали су 21 изложбу, што је на годишњем нивоу у просеку пет изложби. Укупан број других пратећих програма у поменутом периоду је 30, што доноси годишњи просек од седам до осам садржаја.

Приказ 4: Број изложби (слика 1) и број додатних програма (слика 2) у Музеју у периоду од 2006. до 2009. године

Завичајни музеј је у периоду од 2004. до 2009. године посетило 41.930 посетилаца, што је у просеку на годишњем нивоу око 7.000 посетилаца. У периоду од 2004. године до 2008. године музеј бележи стални раст броја посетилаца, док у 2009. години долази до пада.

Приказ 5: Тенденција кретања броја посетилаца за период од 2004. до 2009. године

Радно време музеја је од 10 до 17 часова сваког радног дана и суботом од 10 до 17 часова. Музеј у Јагодини могуће је посетити и недељом уз најаву посете. Цена улазнице је 50 динара за децу и 80 динара за одрасле, а попуст на улазнице имају особе са инвалидитетом и пензионери. Музеј спроводи годишње евалуације садржаја и истраживања потреба корисника.

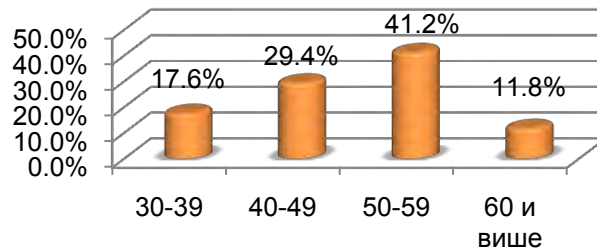
У оквиру Музеја редовно се организују едукативне радионице и посебни програми за децу школског узраста и повремено за децу предшколског узраста, одрасле и особе с инвалидитетом. У летњим месецима у музеју се организује манифестација *Лето у музеју* када је музеј отворен у вечерњим часовима и пружа различите културне садржаје као што су концерти, тематске изложбе, предавања и друге програме. Музеј је укључен и у *Ноћ музеја*, када кроз њега прође 2.000 посетилаца.

• Кадрови

У Музеју, закључно са октобром 2009. године, ради 17 запослених. У оквиру полне структуре благо предњаче мушкарци којих има девет, док је жена осам. Образовна структура показује да предњаче високообразовани. Просечна старост запослених је 49 година. У основној делатности ради 70,5 % запослених.

Приказ 6: Полна, образовна и старосна структура запослених у Музеју

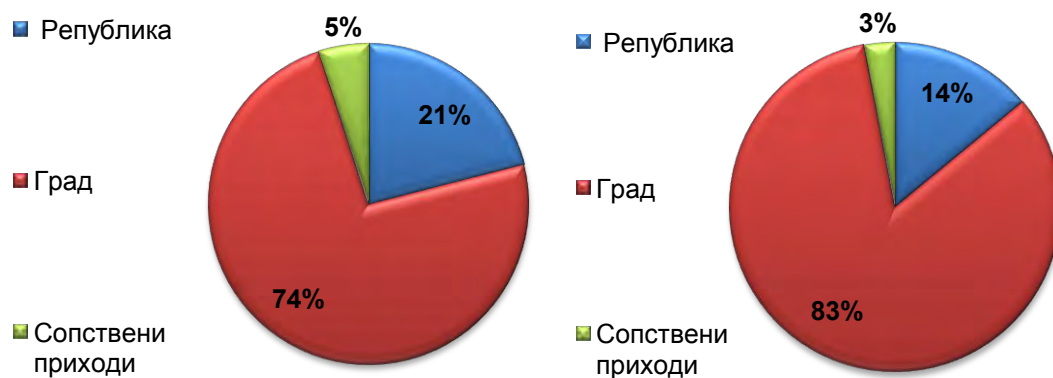

Завичајни музеј у Јагодини не ангажује хонорарне сараднике, волонтере нити војнике на цивилном одслужењу војног рока.

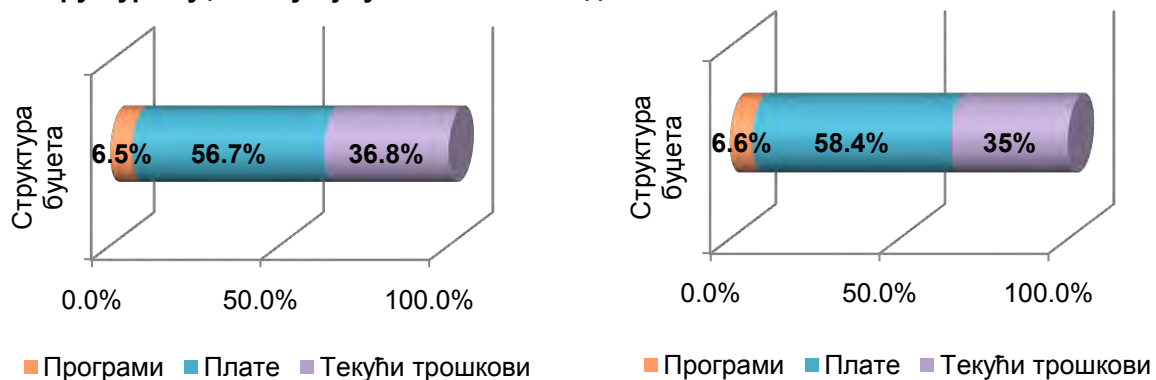
• Буџет

Музеј се према подацима из 2008. и 2009. године највећим делом финансира из буџета града Јагодине, али значајан део добија и од Републике. Укупан буџет Музеја у 2008. години износио је 289.861,3 евра (23.603.922,00 динара), од чега је 18.911,5 евра (1.540.000,00 динара) потрошено на реализацију програма. Буџет Музеја у 2009. години умањен је на 281.867,4 евра (26.476.000,00 динара), али је за реализацију програма и пројеката издвојено нешто мање средстава – 18.630,82 евра (1.750.000,00 динара).

Приказ 7: Извори финансирања у 2008. и 2009. години

Приказ 8: Структура буџета Музеја у 2008. и 2009. години

Када је реч о инвестицијама у периоду од 2007. до 2009. године Завичајни музеј их је имао четири из буџета Републике.

Табела 4: Приказ последњих инвестиционих улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Климатизација	Министарство културе	2007.	6.878,40	550.000,00
Видео надзор	Министарство културе	2007.	56.278,00	4.500.000,00
Реконструкција галерије	Република Србија	2009.	4.790,80	450.000,00
Набавка опреме	Република Србија	2009.	1330,80	125.000,00

Као приоритетне инвестиције у Завичајном музеју наводе реконструкцију мокрих чворова.

- **Техничка опремљеност**

Завичајни музеј поседује 14 рачунара који су умрежени и имају приступ интернету.

- **Проблеми**

Као највећи проблем у музеју наводе недостатак простора, то јест потребу за већим депоом и галеријским простором.

Народна библиотека „Радислав Никчевић“

Народна библиотека у Јагодини је установа са дугогодишњом традицијом у раду са књигом, у неговању и задовољавању културних и образованих потреба средине у којој делује. Основана је 1851. године и главна је матична библиотека за Поморавски округ. Библиотека располаже богатим фондом од преко 100.000 књига из свих области људског знања и стваралаштва. Библиотека свој рад организује посредством девет одељења и служби:

- ✓ Дечје одељење,
- ✓ Одељење одраслих корисника,
- ✓ Одељење стручне књиге,
- ✓ Завичајно одељење,

- ✓ Матично одељење,
- ✓ Одељење периодике,
- ✓ Одељење набавке и обраде библиотечког материјала,
- ✓ Редакција културно уметничког програма и
- ✓ Одељење управе.

- **Просторни капацитети**

Народна библиотека располаже простором од 650 м². Читаоница има 57 м² и 25 места за седење, а 100 места за стајање.

Библиотека нема обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

- **Фонд**

Библиотека располаже фондом од 126.242 књига, новина и часописа. Периодика од 42 наслова, подељена је у 15 новинских и 27 наслова часописа. Библиотека не располаже публикацијама на неком од страних језика.

У периоду од 2004. до 2009. године Библиотека је допунила фонд са 20.400 књига, што је у просеку 3.400 наслова годишње.

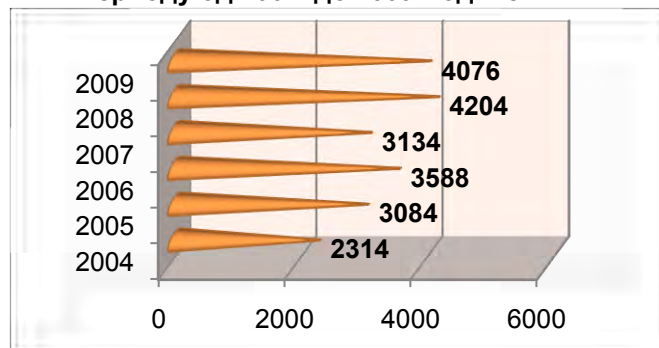
У последње три године (2007-2009) Библиотека је за откуп књига од Града добила 11.367,00 евра (967.339,00 динара), а од Републике 48.296,10 евра (4.110.000,00 динара). Тим средствима извршен је откуп 4.156 књига.

Библиотека је почела са процесом дигитализације. До сада је дигитализовано 15% издања у оквиру збирке Стара и ретка књига.

Приказ 9: Структура фонда према типу

Приказ 10: Број набављених издања у периоду од 2004. до 2009. године

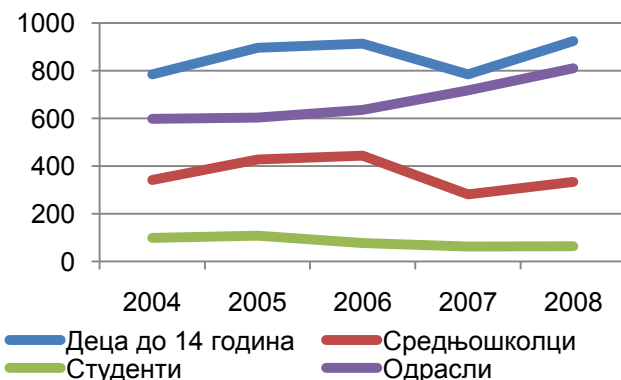
Програми и публика

Библиотека, закључно са 31. децембром 2008. године (за 2009. годину Завод не располаже податком о броју корисника) има 2.132 чланова што чини 3% од укупног броја становништва Јагодине.

Табела 5: Број корисника у периоду од 2004. до 2008. године

	Број уписаних корисника				
	2004	2005	2006	2007	2008
Деца до 14 година	784	896	913	784	924
Средњошколци	342	427	444	281	334
Студенти	99	108	77	63	64
Одрасли	598	604	636	717	810
Укупно	1823	2037	2070	1845	2132

Приказ 11: Тенденција кретања броја корисника у периоду од 2004. до 2008. године

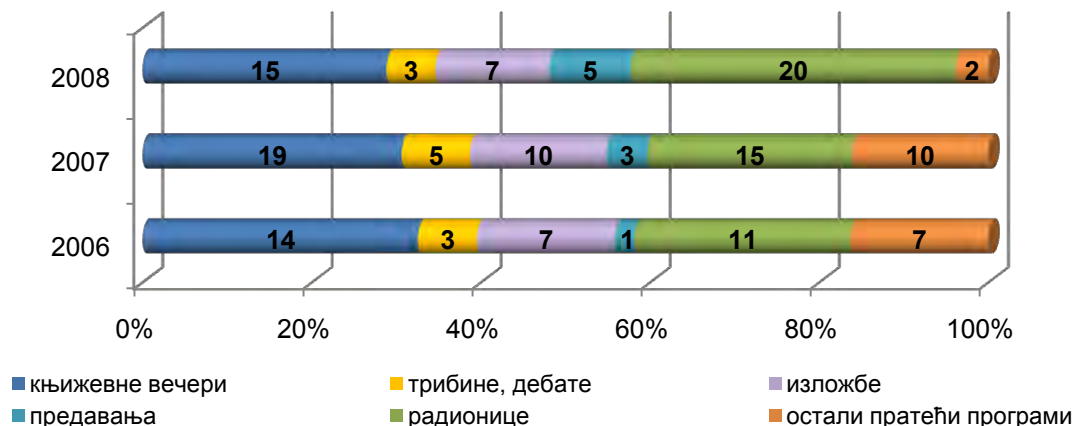
Приказ 12: Структура корисника у 2008. години

Из приказа можемо закључити да број корисника библиотеке у периоду од 2004. до 2008. године варира из године у годину у појединим категоријама, али у укупном броју бележи благи раст у односу граничних година.

Редовну делатност Библиотеке, поред читалачких услуга, чини и организовање различитих програма међу којима су књижевне вечери, изложбе, предавања, трибине, дебате и радионице.

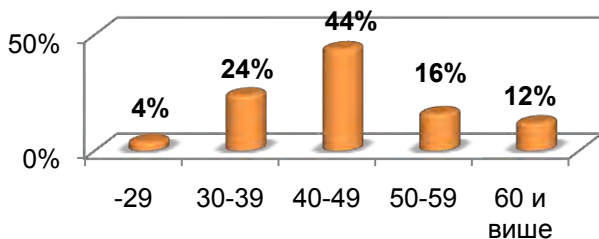
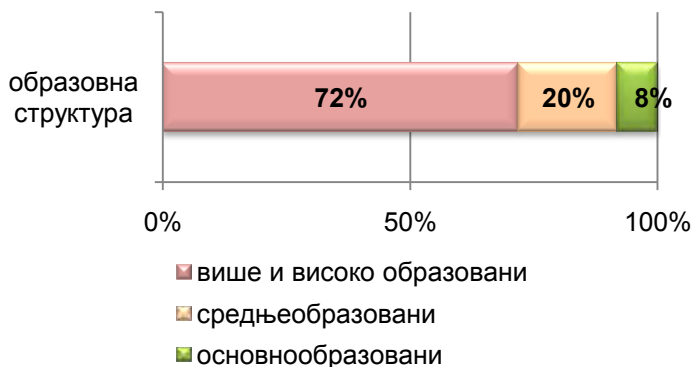
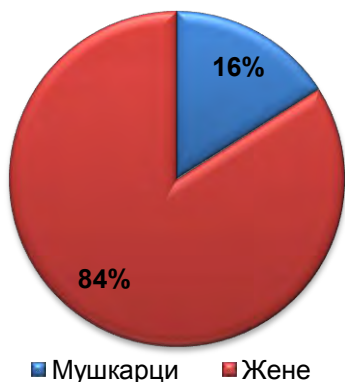
Приказ 13: Број пратећих програма Библиотеке у периоду од 2006. до 2008. године

• Кадрови

У Библиотеци ради 25 запослених међу којима значајну превагу односе жене. Просек година запослених је 45. Када је реч о степену стручне спреме предњаче високообразовани. У основној делатности ради 80% запослених.

Приказ 14: Полна, образовна и старосна структура запослених

Библиотека не ангажује хонорарне сараднике, волонтере нити војнике на цивилном одслужењу војног рока.

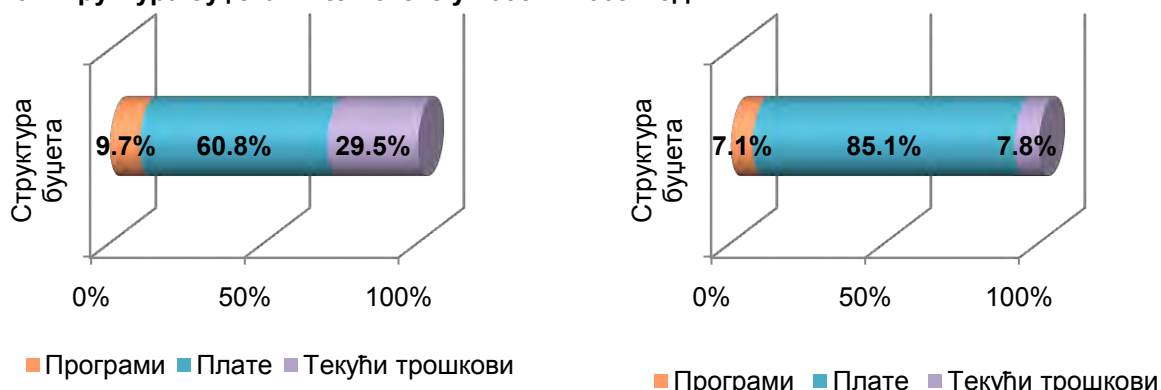
• Буџет

Библиотека се највећим делом у 2008. години финансира из градског буџета – 86%. Укупан буџет Библиотеке у 2008. години износио је 253.002,50 евра (20.602.449,00 динара), а део за програме износио је 24.663,30 евра (2.008.377,00 динара). У 2009. години укупан буџет Библиотеке износио је 243.648,16 евра (22.886.042,00 динара), а део за програме износио је 17.293,33 евра (1.624.375,00 динара).

Приказ 15: Извори финансирања Библиотеке у 2008. и 2009. години

Приказ 16: Структура буџета Библиотеке у 2008. и 2009. години

Када је реч о инвестицијама, библиотека их је имала пет у 2008. и 2009. години које су углавном финансиране од стране Министарства културе.

Табела 6: Последња инвестициона улагања

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
адаптација библиотеке	Министарство културе	2008.	10.560,10	860.000,00
опрема	Министарство културе и Општина Јагодина	2008.	15.243,90	1.241.336,17
намештај	Министарство културе	2009.	2.646,60	248.593,00
апарат за фотокопирање	Министарство културе	2009.	753,70	70.800,00
реконструкција подрумског простора	Министарство културе	2009.	19.068,70	1.791.141,00

- **Техничка опремљеност**

Библиотека има електронску базу података у оквиру Кобис (Cobiss) програма. Поседује 26 рачунара и има приступ интернету.

- **Проблеми**

У Библиотеци изражавају потешку за додатних 650 м² што би решила адаптација таванског простора. Када је о техничкој опреми реч, истиче се неопходност замене застареле опреме и набавка код читача. У програмском делу истиче се потреба за више средстава за набавку књига од стране локалне управе, као и потреба за међународним пројектима. У кадровском делу истиче се недостатак финансијске подршке за усавршавање кадрова.

Историјски архив *Средње поморавље* основан 1948. године са основном функцијом да прикупља, чува и штити, сређује, обрађује, публикује важну архивску грађу и омогуће њену научну, службену и другу употребу. Рад се остварује кроз службе: служба заштите архивске грађе ван архива, у архиву - служба депоа и служба сређивања обраде архивске грађе. У административној згради Историјског архива у Јагодини, налази се и библиотека. Библиотека Архива поседује 3.000 библиотекарских јединица и 1.500 периодичних издања. У библиотеци се налази велики број старих и ретких књига од којих је најзначајнија збирка извора *Прибављеније III*, издате у Бечу 1795. године. Смештајни простор - депо Историјског архива је у згради некадашње Учитељске школе *Сретен Аџић* која је споменик културе.

• Просторни капацитети

Административна зграда Историјског архива у Јагодини има површину 154 м² у два нивоа. Горњи ниво чини канцеларијски простор, а доњи је адаптиран за смештај библиотеке и вредније архивске грађе. Смештајни простор, односно депо Архива је у згради некадашње Учитељске школе, која је споменик културе. Површина депоа износи 900 м².

• Фонд

У депоима је смештено око 4.500 дужних метара архивске грађе, односно 325 фондова и девет збирки који су обрађени у водичу архива, као и седамдесетак фондова преузетих по објављивању Водича.

• Програми и корисници

Од оснивања до краја 2009. године, Историјски архив Јагодине објавио је 39 публикација, укључујући седам бројева часописа „Корени“, неколико каталожких издања и једно Интернет издање.

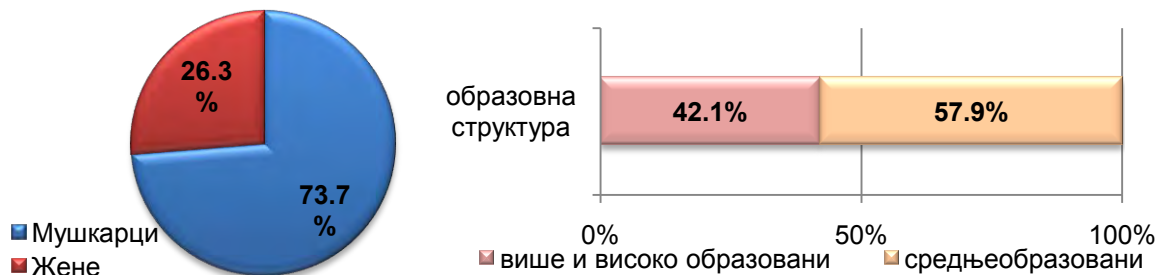
Часопис „Корени“ је зборник историографских и архивистичких радова који се односе на проучавање прошлости и традиције Средњег Поморавља, Ресаве и Левча. Покренут је 2003. године и до децембра 2009. године објављено је седам бројева.

У 2009. години Архив је издао шест публикација.

• Кадрови

Укупан број запослених у Архиву је 19, од којих је 14 мушкараца, а пет женског пола. Када је реч о образовној структури запослених предњаче особе са средњом стручном спремом.

Приказ 17: Полна и образовна структура запослених (Заводу нису достављени подаци о старосној структури запослених)

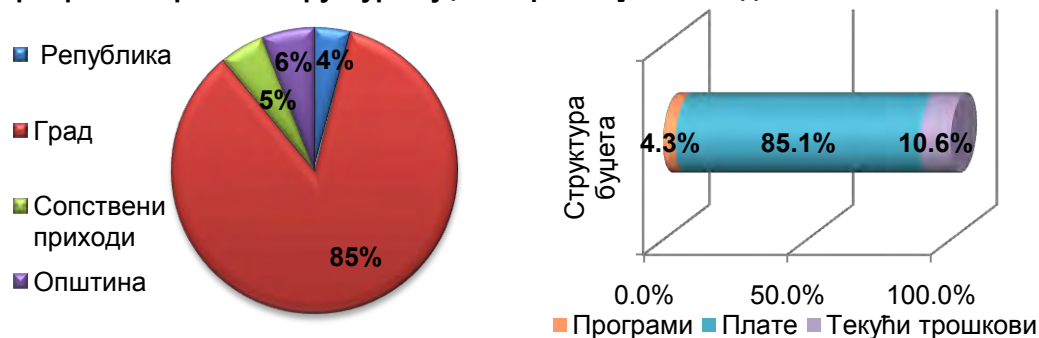

² Архив Заводу није доставио општи упитник који садржава структуру буџета за 2008. годину, као и основне податке о Установи. Општи подаци у извештају преузети су са интернет презентације Архива, али и из ранијих истраживања Завода за проучавање културног развоја. Архив је Заводу доставио податке који се односе на 2009. годину.

• Буџет

Према подацима из 2009. године, Архив *Средње Поморавље* финансира се највећим делом из буџета града Јагодине, а удео у финансирању има и Република, затим једна од општина које Архив својом делатношћу покрива, те сопствени приходи Установе. Буџет у 2009. години износио је 150.110,66 евра (14.100.000,00 динара), а од те суме за програме је издвојено 6.387,68 евра (600.000,00 динара).

Приказ 18: Извори финансирања и структура буџета Архива у 2009. години

Архив у 2009. години није имао инвестиције.

Културни центар „Светозар Марковић“³

Културни центар основан је 1965. године као Омладински културни центар. Као такав, Културни центар наредних 10 година постоји у оквиру Радничког универзитета. Културни центар својом програмском оријентацијом бави се потребама грађана Јагодине за културним садржајима. Културни центар располаже са 2 објекта (мала и велика сала) укупне површине 2.500 м² са преко 1.000 седишта који су саграђени у периоду од 1959. до 1963. године. Велика сала је била најакустичнија сала бивше Југославије (са преко 700 седишта).

• Просторни капацитети

Културни центар усеби поседује два објекта (мала и велика сала) укупне површине 2.013 м² са преко 1.000 седишта који су саграђени у периоду од 1959. до 1963. године. Велика сала има преко 700 седишта. Простор за изложбе и књижевне вечери има 160 м², 120 места за седење и 80 места за стајање. Сценско-музички, филмски програми и програми из области аматеризма изводе се у простору од 270 м². Јагодински Културни центар располаже и сценом на отвореном на Ђурђево брду где се у летњим месецима свакодневно одржавају програми.

• Програми и публика

Делатности Културног центра су: биоскопски, позоришни, музичко - сценски, културно-образовни, ликовни, књижевни и забавни програм.

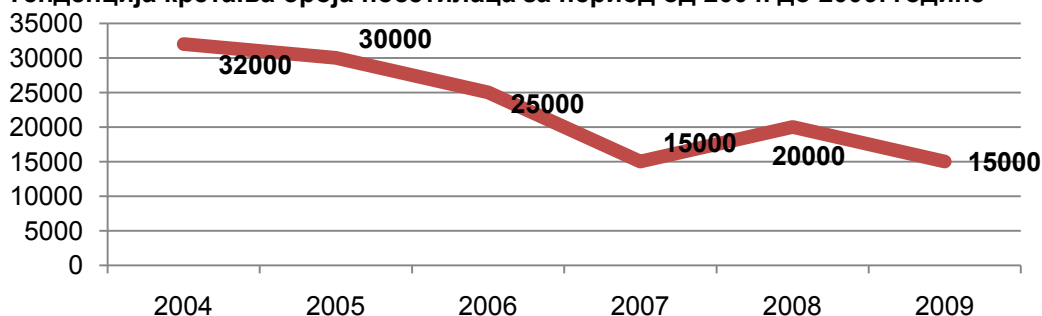
Фестивал позоришног стваралаштва *Дани комедије* покренут је 1972. године и траје и данас. То је фестивал смеха, хумора и сатире са циљем неговања свих жанрова комедиографских остварења у позоришном животу Србије.

Године 1981. покренут је и традиционални фестивал класичне музике *Музичка јесен* са циљем неговања врхунских музичких остварења класичне музике и џеза.

³ Културни центар Заводу није доставио податке за 2009. годину.

Музички фестивал посвећен најмлађима *Мини-тини фест* покренут је 2000. године. Манифестације и редовне активности Установе у периоду од 2004. до 2009. године видело је око 137.000 гледалаца, што на годишњем нивоу доноси просек од око 22.800 љубитеља програма Центра. Културни центар бележи пад публике у периоду од 2004. до 2009. године са 32.000 на 15.000 посетилаца.

Приказ 19: Тенденција кретања броја посетилаца за период од 2004. до 2009. године

Табела 7: Приказ броја и посећености програма Центра за културу у 2008. години

	У установи		Ван установе	
	Наступи	Посећеност	Наступи	Посећеност
	2008	2008	2008	2008
Изложбена галерија	12	1.425	-	-
Аматерско позориште	16	2.100	-	-
Наступи КУД-ова	-	-	32	14.400
Биоскопске пројекције	946	6.416	-	-

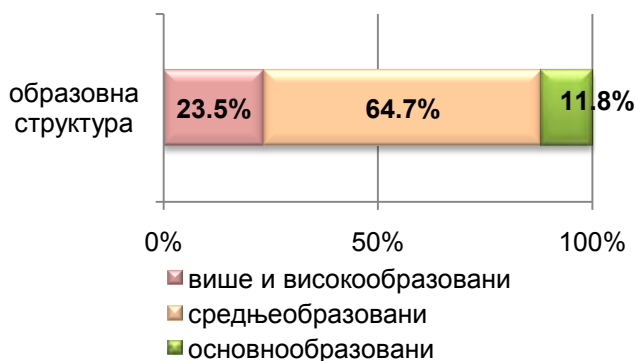
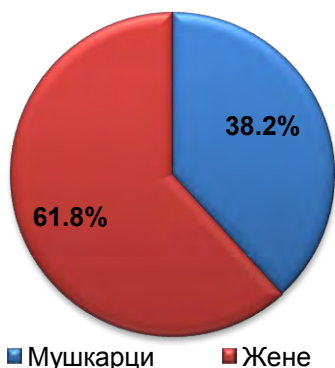
*н.п. - нема података

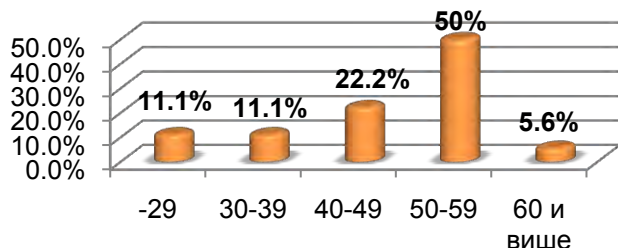
Цена улазнице у просеку износи око 200 динара, а право на попуст имају особе са инвалидитетом и организоване посете ученика. Програми на летњој сцени су бесплатни. Са својим садржајима Културни центар Јагодине обилази и околна насељена места гостујући у новосаграђеним или обновљеним Домовима културе. Културни центар не спроводи истраживања потреба корисника.

• Кадрови

У Културном центру *Светозар Марковић* запослене су 34 особе, од којих је 26.5 % у основној делатности. Када је реч о полној структури жене чине 61.8%, а у мушкарци 38.2%. Просечна старост запослених износи 46 година.

Приказ 20: Полна, образовна и старосна структура запослених

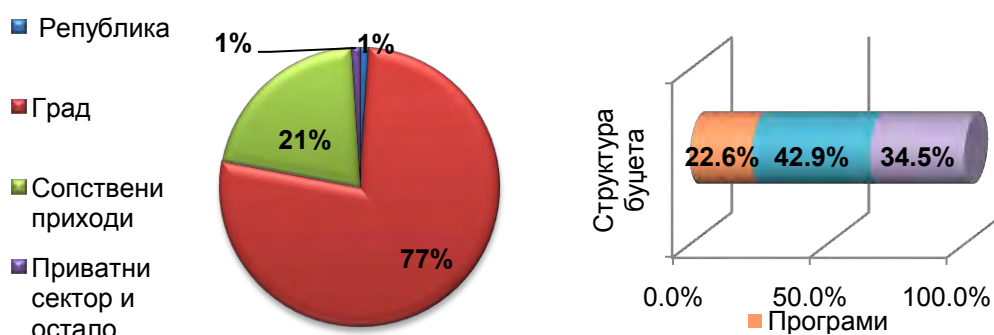

Културни центар не ангажује хонорарне сараднике, волонтере нити војнике на цивилном одслужењу војног рока.

• Буџет

Центар за културу се највећим делом финансира из градског буџета, а делом из сопствених прихода. Незнатан део буџета добија и од Републике. Укупан буџет за 2008. годину износио је 450.069,90 евра (36.650.000,00 динара) од којих је 101.175,80 евра (8.282.900,00 динара) издвојено за програме.

Приказ 21: Извори финансирања и структура буџета у 2008. години

У Културном центру нису имали инвестиционих улагања, док као приоритетна улагања наводе реконструкцију и доградњу објекта у коме се налазе.

• Техничка опремљеност

Културни центар поседује један компјутер и користе интернет.

• Проблеми

Као проблеме у Културном центру наводе застарелост компјутерске опреме, недостатак простора за пројекте и недостатак финансијских средстава.

Управни одбори установа културе

Податке о структури управног одбора у јагодинским установама културе доставио је једино Завичајни музеј и то са непотпуним подацима о занимању и професији чланова. Без обзира на то што је немогуће изнети закључке о управним одборима установа културе у Јагодини, истаћићемо податке који се односе на Музеј.

Табела 8: Број чланова и структура управних одбора према занимању по установама

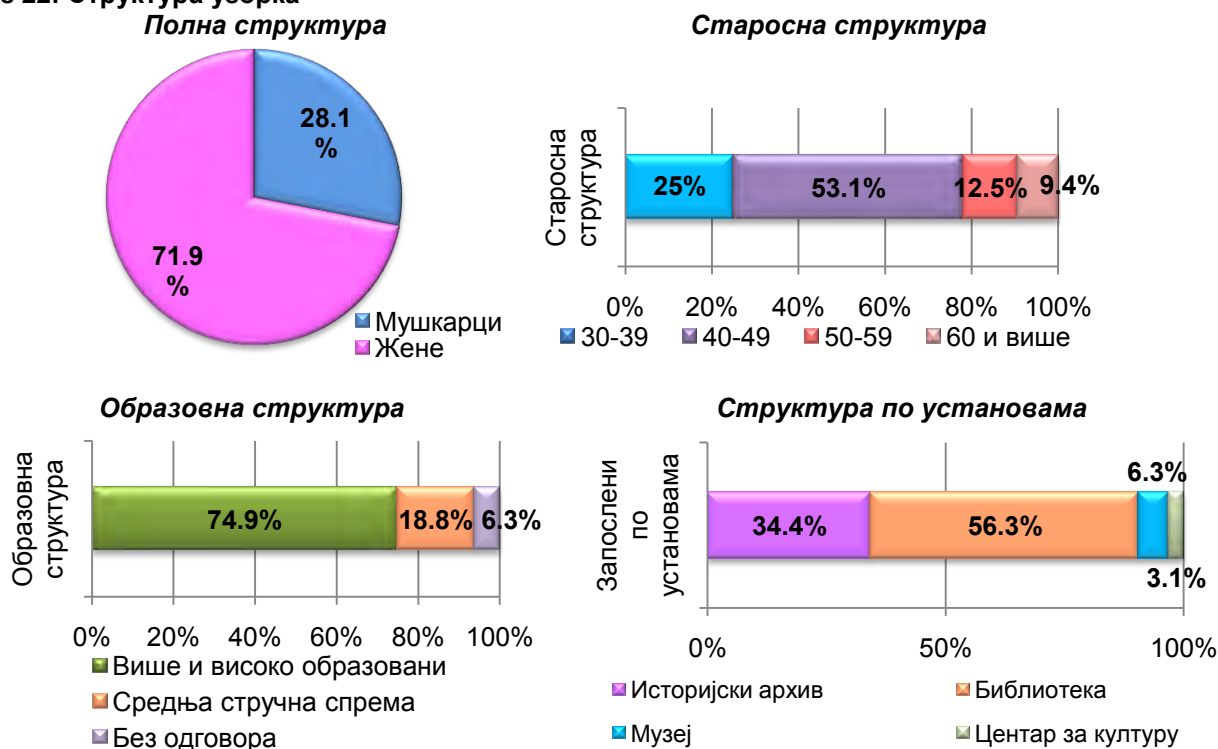
Установа	Укупан број чланова	Број чланова постављен од стране града	Број чланова из редова запослених	Занимање чланова управних одбора по установама
Завичајни музеј	6	4	2	1. професор разредне наставе 2. историчар уметности 3. етнолог *за преостала три члана недостају подаци о њиховом занимању/професији

У одбору Завичајног музеја у Јагодини постоји полна уједначеност и равнотежа више и високообразованих и средњеобразованих лица. Чланство у управном одбору никада није била плаћена функција, а чланови су се у периоду од јануара 2008. до октобра 2009. године састали 10 пута (пет пута у 2008. и пет пута у периоду од јануара до октобра 2009. године).

Ставови запослених у установама културе

Упитник за запослене у Јагодини попунило је 32 или 32,7% запослених из четири градске установе културе. Узорак, у којем предњаче жене и особе вишег и високог образовања, чини 39,5% свих запослених.

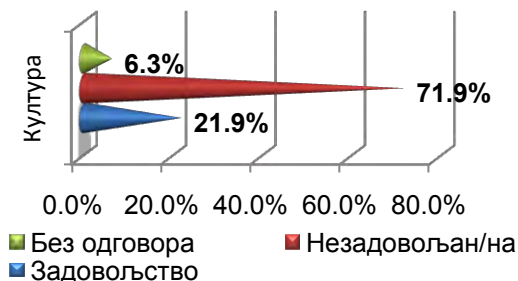
Приказ 22: Структура узорка

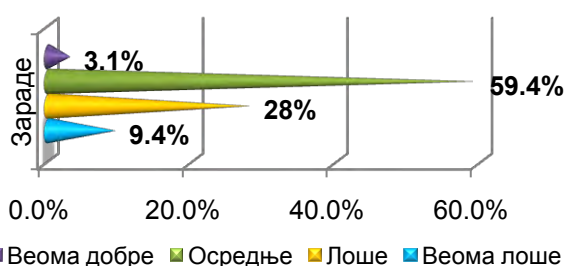
• Задовољство сектором културе

Стањем у култури града није задовољно 71,9% запослених у јагодинским установама културе. Томе највероватније доприносе и зараде запослених у том сектору. Наиме, више од трећине запослених незадовољно је зарадама и оцењује их као „лоше“ и „веома лоше“. Само један испитаник оцењује зараде високом оценом, док сви остали испитаници сматрају да су зараде „осредње“. На питање да оцене културна дешавања у граду, већина их оцењује „добром“ оценом, а скоро трећина ниским оценама („довољним“ и „недовољним“). Када је о сарадњи установа културе на локалном нивоу реч, може се закључити да су запослени генерално задовољни њом, јер је 18,7% оцењује ниским оценама, а 31,3% високим оценама. Остали се одлучују за средњу, мање више неодређену оцену.

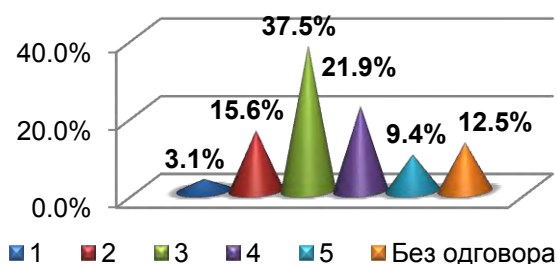
Приказ 23: Задовољство стањем у култури

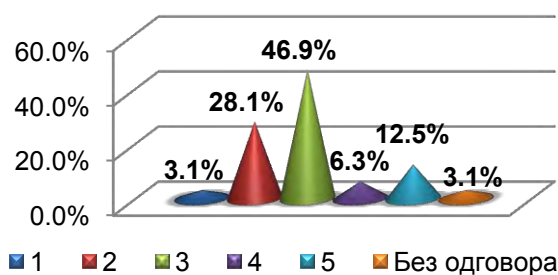
Приказ 24: Задовољство зарадама у сектору културе

Приказ 25: Оцене међусобне сарадње установа културе у граду

Приказ 26: Оцене културних дешавања у граду

Запослени као највеће проблеме истичу:

1. Недовољно средстава за реновирање објеката и улагање у инфраструктуру
2. Недовољно средстава за програме
3. Недовољна брига за културно и историјско наслеђе

Када је о сарадњи са другим актерима, значајним за функционисање установа културе, реч, запослени једино сарадњу установа културе и приватног сектора оцењују негативно. Са друге стране најбоље је оцењена сарадња са Министарством културе.

У табели која следи приказане су фреквенције одговора на понуђеној скали, с тим да смо како би имали јаснији увид у расподелу позитивних, неутралних и негативних ставова по датим питањима, поредили два супротна пола у мерењу интезитета где је:

- ■ - збирни приказ опције „одлично“ и „добро“ када је позитивни став већински
- ■ - неутралан одговор „ни добро ни лоше“ у случајевима када доминира
- ■ - збирни приказ опције „лоше“ и „веома лоше“ за негативни већински став

Табела 9: Сарадња установа културе са другим актерима битним у њиховом функционисању оцењена од стране запослених у установама

Између установа културе у граду и насељеним местима	Одлично 3,1%	Добро 37,5%	Ни добро ни лоше 37,5%	Лоше 21,9%	Веома лоше 0%
Између установа културе и школа	Одлично 6,3%	Добро 56,3%	Ни добро ни лоше 28,1%	Лоше 6,3%	Веома лоше 3,1%
Између установа културе и приватног сектора	Одлично 3,1%	Добро 9,4%	Ни добро ни лоше 34,4%	Лоше 43,8%	Веома лоше 9,4%
Између установа културе и секретаријата за културу	Одлично 3,1%	Добро 28,1%	Ни добро ни лоше 43,8%	Лоше 25%	Веома лоше 0%
Између установа културе и већника за културу у скупштини града	Одлично 9,4%	Добро 34,4%	Ни добро ни лоше 28,1%	Лоше 21,9%	Веома лоше 6,3%
Између установа културе и министарства културе	Одлично 12,5%	Добро 56,3%	Ни добро ни лоше 18,8%	Лоше 12,5%	Веома лоше 0%

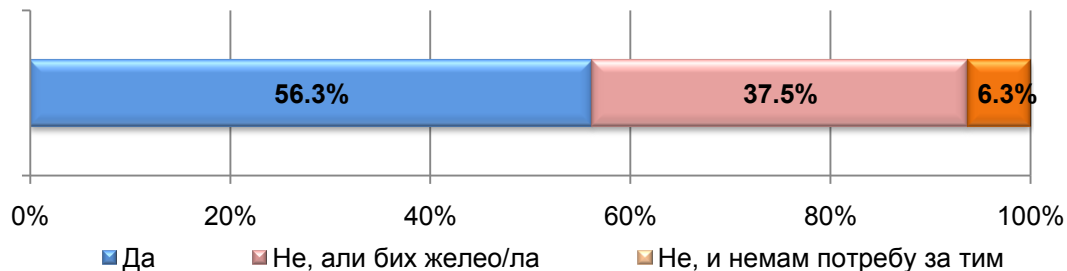
Запослени су нешто критичнији били према стању у појединим областима културе. Наиме, три области оцењене су негативно и то следећим редом: „истраживање публике ради унапређења садржаја“, „улагање у простор за рад“ и на трећем месту „реактивација индустријског наслеђа“. Поменути одговори показују свест запослених да културни садржаји можда нису у складу са потребама публике и да установе културе треба више да се посвете управо препознавању жеља грађана. Позитивно су оцењене области разноврсности фестивала, подстицања аматеризма и подршке новим пројектима.

Табела 10: Развијеност појединих области из културе према оценама запослених

Развој културног туризма	Одлично 12,5%	Добро 21,9%	Ни добро ни лоше 40,6%	Лоше 21,9%	Веома лоше 3,1%	Без одговора 2,2%
Истраживања публице ради унапређења садржаја	Одлично 3,1%	Добро 15,6%	Ни добро ни лоше 25%	Лоше 46,9%	Веома лоше 9,4%	Без одговора 2,2%
Подстицање културног аматеризма	Одлично 6,3%	Добро 40,6%	Ни добро ни лоше 31,3%	Лоше 18,8%	Веома лоше 3,1%	Без одговора 2,2%
Подршка новим креативним пројектима	Одлично 9,4%	Добро 28,1%	Ни добро ни лоше 31,3%	Лоше 28,1%	Веома лоше 3,1%	Без одговора 4,3%
Неговање фестивала, различитих по карактеру	Одлично 9,4%	Добро 40,6%	Ни добро ни лоше 37,5%	Лоше 9,4%	Веома лоше 3,1%	Без одговора 2,2%
Реактивација индустријског наслеђа	Одлично 3,1%	Добро 9,4%	Ни добро ни лоше 50%	Лоше 21,9%	Веома лоше 15,6%	Без одговора 8,7%
Улагање у простор за рад	Одлично 6,3%	Добро 12,5%	Ни добро ни лоше 28,1%	Лоше 25%	Веома лоше 28,1%	Без одговора 0%

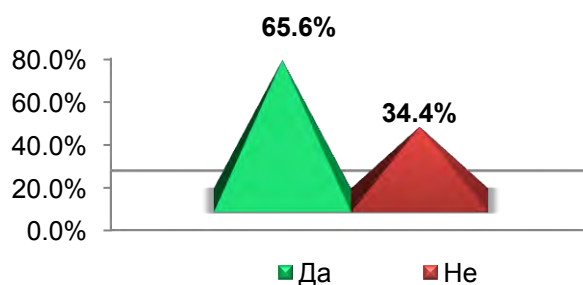
Установе у Јагодини, судећи по одговорима испитаника, воде бригу о доедукацији кадрова, али не у оној мери у којој би запослени желели. Више од половине запослених било је на семинарима за додатну едукацију, али више од трећине испитаних који нису били у прилици да се усавршавају изразило је жељу за тим.

Приказ 27: Одговор на питање: „Да ли сте од стране ваше установе били послати на семинар/програм едукације?“

Од анкетираних особа које раде у јагодинским установама културе, 65,6% пристало би да учествује у изради плана културног развоја свог града.

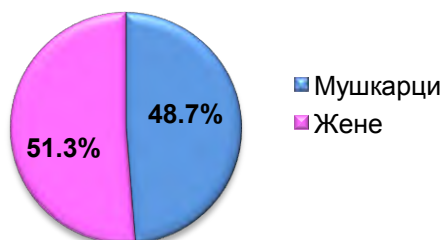
Приказ 28: Одговор на питање: „Да ли бисте учествовали у изради стратешког плана развоја културе у свом граду?“

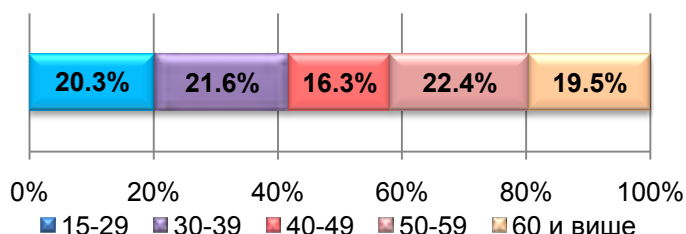
Ставови грађана Јагодине о култури у њиховом граду

Квантитативни део истраживања базиран је на обради одговора из 382 упитника прикупљених од грађана Јагодине у октобру и новембру 2009. године. Удео питања на која грађани нису дали одговор је 9%. Приликом анализе они неће бити узимани у обзир.

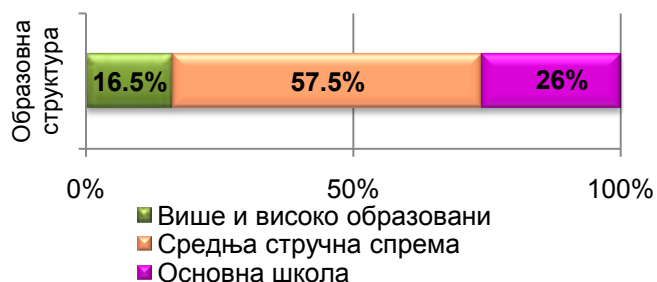
Приказ 29: Структура узорка
Полна структура

Старосна структура

Образовна структура

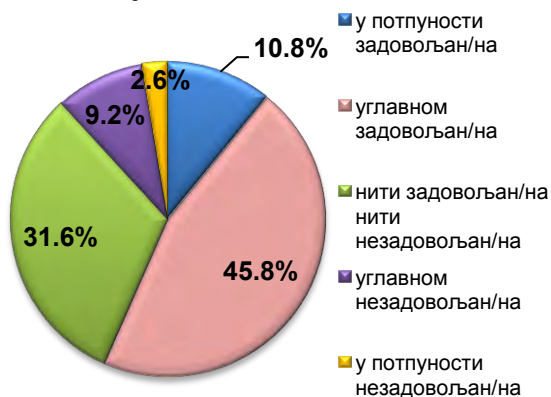

• Задовољство стањем у култури

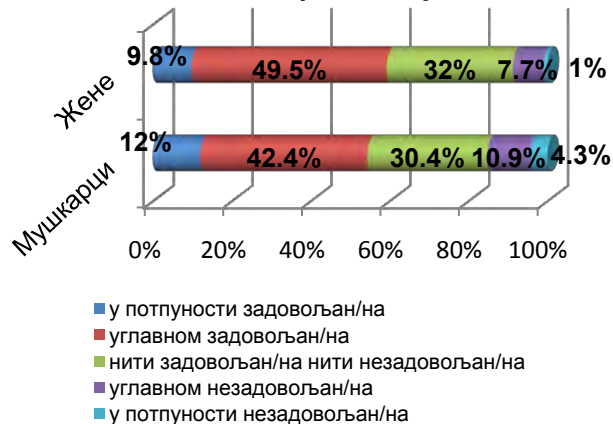
На основу одговора испитаника, можемо закључити да су становници Јагодине генерално задовољни стањем у култури у свом граду. Наиме, свега 11,8% испитаних показује незадовољство културном понудом. Са друге стране више од половине (56,6%) је задовољно садржајима из културе.

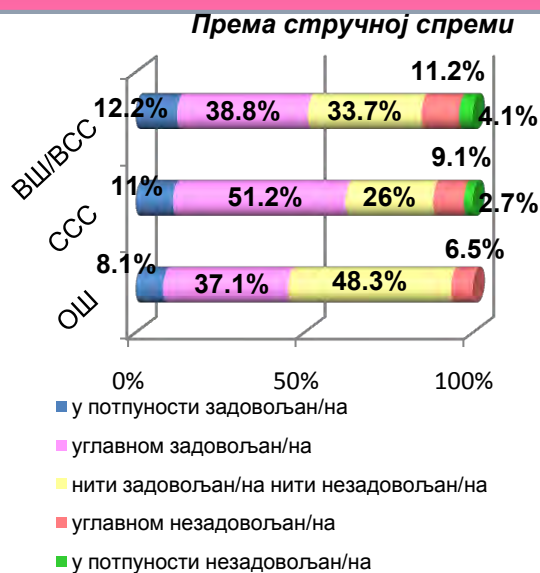
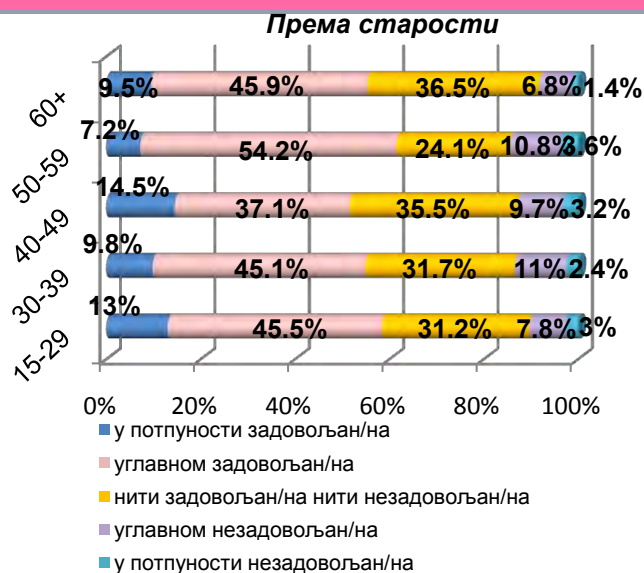
Када је старосна структура у питању, у свим категоријама више од половине анкетираних истиче задовољство. И најзадовољнији и најнезадовољнији (збирно гледано одговоре „у потпуности задовољан“ и „углавном задовољан“ и одговори „углавном незадовољан“ и „у потпуности незадовољан“) су грађани у педесетим годинама. Када је образовна структура у питању, такође се највећи број оних који су задовољни и оних који су незадовољни налазе у једној групи, а у овом случају то су више и високообразовани. Најстарији грађани и испитаници са основним образовањем показали су највећи степен индиферентности по овом питању.

Приказ 30: Задовољство грађана стањем у култури града
Укупно

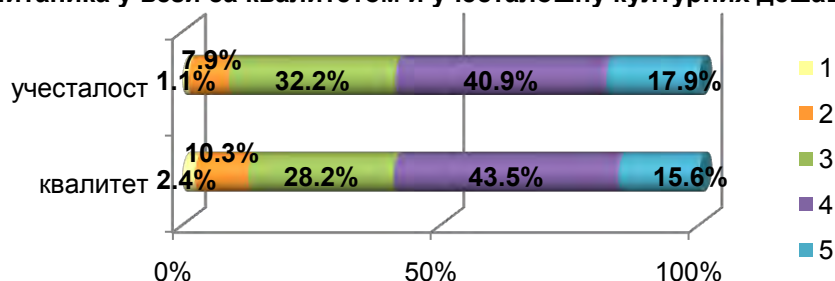
Према полу

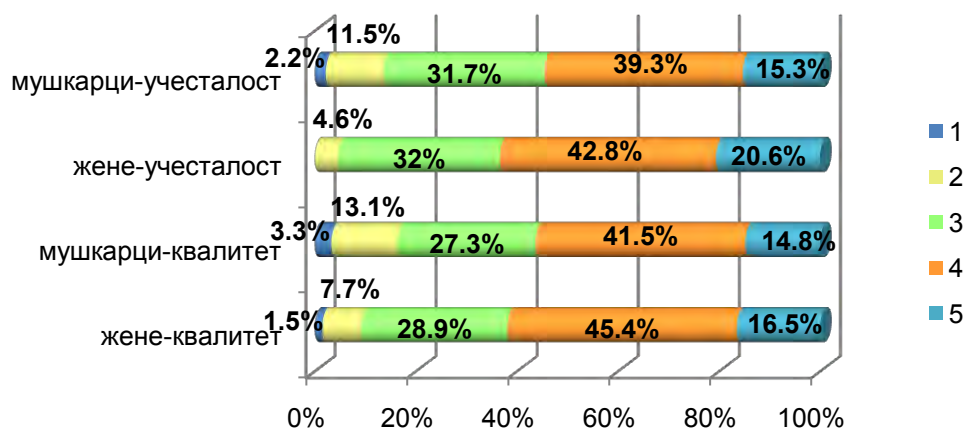

Када су квалитет и учесталост дешавања у питању, грађани се у складу са својим задовољством у највећем броју одлучују за „врло добру“ оцену. Када се саберу „врло добре“ и „одличне“ оцене више од половине испитаника задовољно је бројем и квалитетом културних догађања која се нуде у Јагодини. Мушкарци су нешто критичнији у оцењивању учесталости и квалитета културних садржаја, те чешће него жене дају ниске оцене, мада и даље ниске оцене имају мали удео у одговорима испитаника (између 4,5 и 16,5%). Жене у већем проценту него мушкарци сматрају да су учесталост и квалитет културних догађаја врло добри и одлични.

Приказ 31: Оцене испитаника у вези са квалитетом и учесталошћу културних дешавања

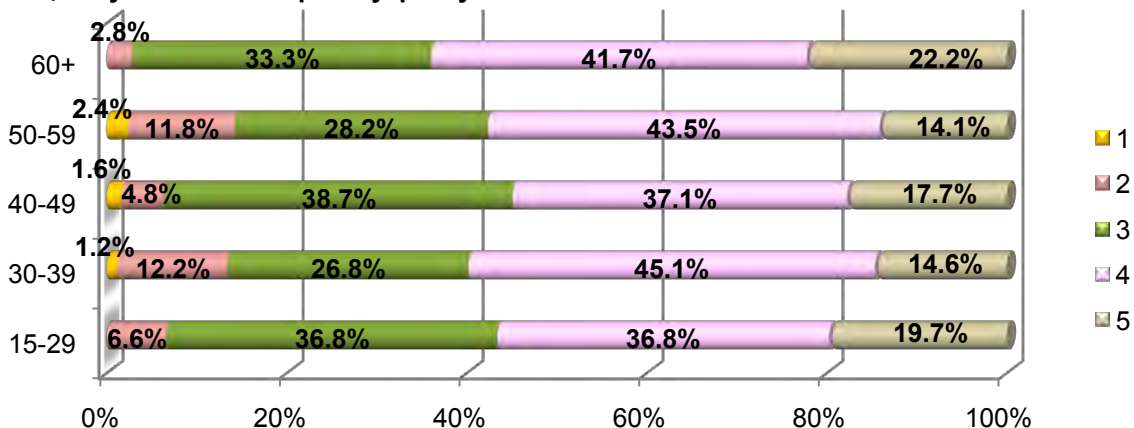
Приказ 32: Оцене испитаника квалитета и учесталости према полу

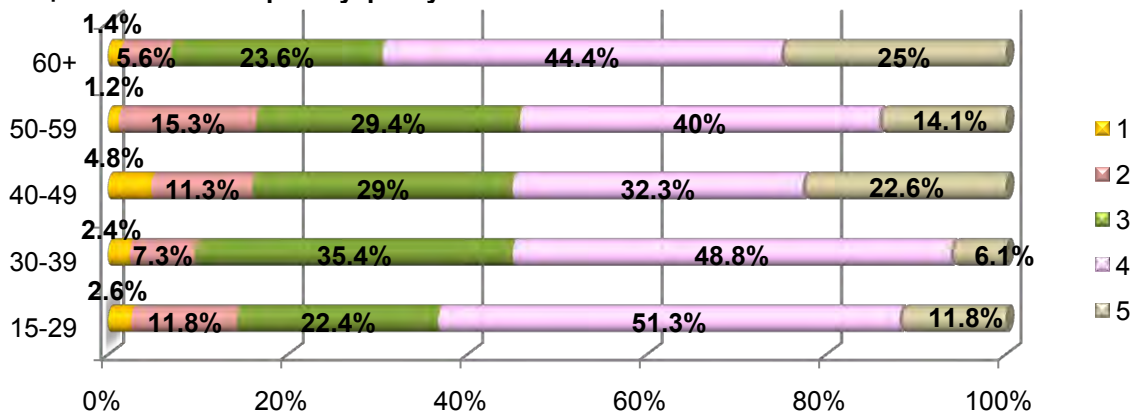
Када се узраст испитаника узме у обзир, највећи проценат ниских оцена (довољних и недовољних) о броју дешавања у граду дато је од стране испитаника између 50 и 59 година. И испитаници од 30 до 39 година такође ниско оцењују учесталост догађања. Квалитет дешавања најнижим оценама оцењују

испитаници од 40 до 59 година. Дакле, испитаници у педесетим годинама желели би и већи број и догађаје који су више прилагођени њиховим жељама, док су особе у тридесетим задовољне самим садржајима, али сматрају да би требало да их буде више. Испитаници између 40 и 49 година већи проблем имају у недостатку адекватних програма него у броју дешавања у културној понуди града.

Приказ 33: Оцене учесталости према узрасту испитаника

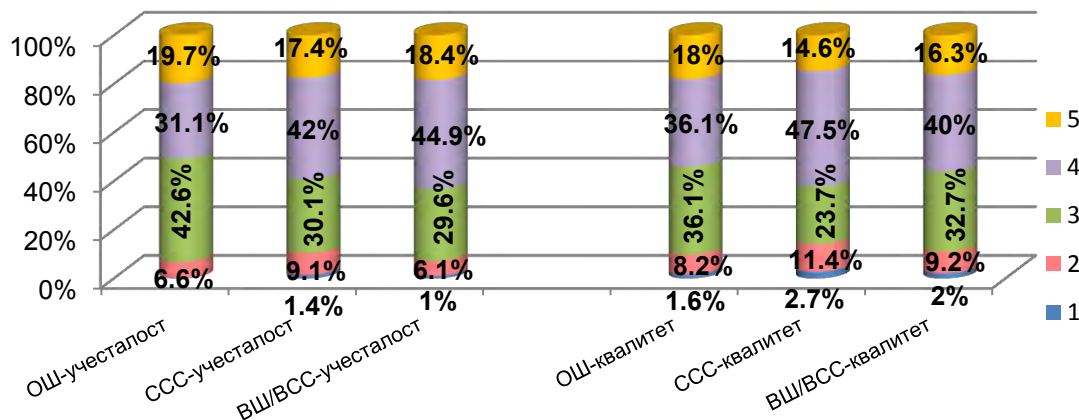

Приказ 34: Оцене квалитета према узрасту испитаника

Пресек степена образовања и оба испитивана параметра културних дешавања показује да ниске оцене (1 и 2) у највећем броју дају испитаници са средњом школом, потом они са вишим и високим образовањем. Посматрано у збиру високе оцене (4 и 5) за бројност дешавања у граду, највише дају факултетски образовани испитаници. Када је реч о квалитету високе оцене, као и ниске, у највећем броју дају грађани са средњом стручном спремом.

Приказ 35: Оцена учесталости и квалитета према степену образовности испитаника

• Развијеност појединих области културе у Јагодини

Према мишљењу испитаника најразвијенија област културе је културни туризам са 64,1% „врло добрих“ и „одличних“ оцена. Интересантно је да је у Јагодини за разлику од великог броја других градова у Србији највећи број области оцењен високим оценама. Доминације неодређених, „добрих“ оцена нема, а три области у којима су превагу однеле ниске, „довољне“ и „недовољне“ оцене су редом: истраживање потреба публике, развијеност савременог стваралаштва и заступљеност садржаја према етничким групама у граду. Међутим, ни једна од наведених области нема апсолутну доминацију ниских оцена тј. ни у једном случају оне немају удео од 50 и више процената.

У табели која следи приказане су фреквенције одговора, с тим да смо како би имали јаснији увид у расподелу позитивних, неутралних и негативних ставова по датим питањима, поредили два супротна пола у мерењу интезитета.

- - збирни приказ оцена четири и пет када је позитивни став већински
- - неутралан одговор, оцена три, у случајевима када исти доминира
- - збирни приказ оцена један и два када је негативан став већински

Значајан је и број „не знам“ одговора као начин сагледавања упућености грађана у поједине сегменте културе.

Табела 11: Рангирање области културе према ниским („недовољним“ и „довољним“) оценама испитаника (у процентима)

Ранг	Област културе	Оцене 1 и 2	Оцена 3	Оцене 4 и 5	Не знам	Ранг	Област културе	Оцене 1 и 2	Оцена 3	Оцене 4 и 5	Не знам
1	истраживање потреба публике	40.3	24.1	26.2	9.4	6	неговање традиције и заштита културне баштине	14.4	27.5	53.4	4.7
2	развијеност савременог стваралаштва	28.3	25.9	25.9	19.9	7	занимљивост културних садржаја	13.4	28.7	54.2	3.7
3	заступљеност културних садржаја према етничким групама	27	18.8	24.6	19.6	9	сарадња установа на локалном нивоу	12.8	22.5	38.2	26.4
4	заступљеност међународне сарадње	25.9	18.8	32.2	23.1		развијеност културног аматеризма	12.8	23.8	57.6	5.8
5	промоција садржаја од стране установа	20.2	26.2	40.1	13.5	8	развијеност културног туризма	10.2	22.8	64.1	2.9

Када се дистрибуција одговора сагледа кроз полну, старосну и образовну структуру, у свим категоријама област културног туризма налази се на првом месту по броју високих оцена, изузев код педесетогодишњака који на прво место стављају „развијеност културног аматеризма“, а на друго „развијеност културног туризма“. На другом месту код осталих група смењују се област „културни аматеризам“ (код жена, најмлађих грађана Јагодине и оних у четрдесетим годинама, и свих образовних група), „сарадња установа на локалном нивоу“ (код мушкараца) и „занимљивост културних садржаја“ (код испитаника у тридесетим годинама и најстаријих грађана).

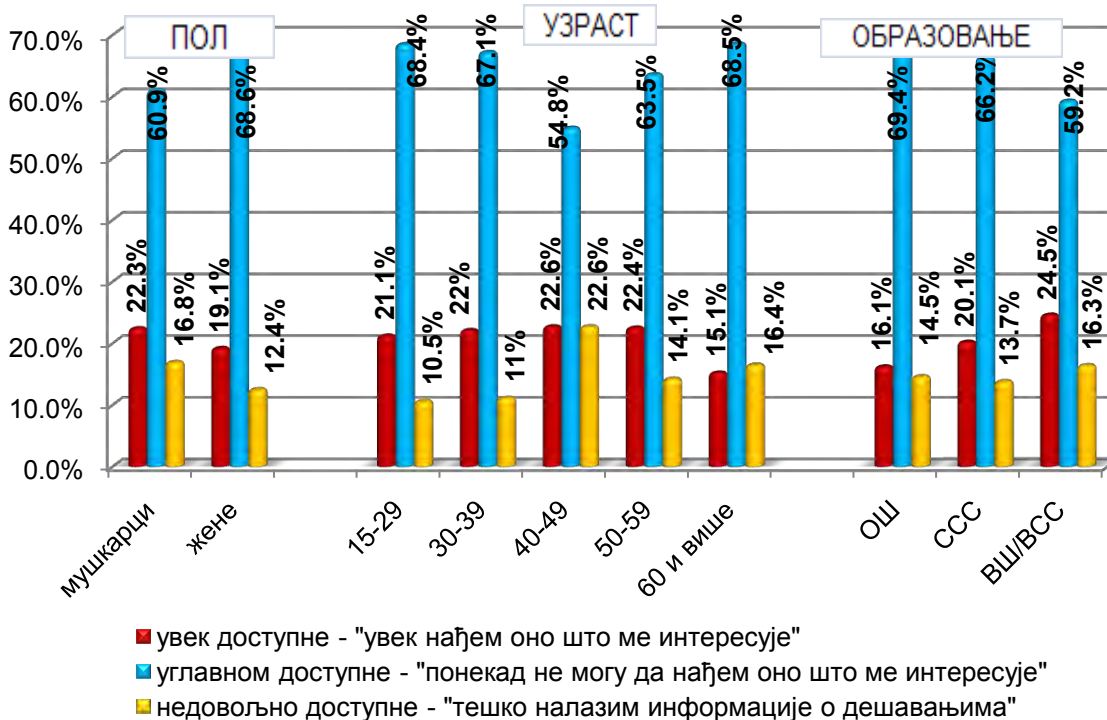
• Начин информисања о културним дешавањима у граду

Према одговорима испитаника, петини становника Јагодине информације о културним дешавањима су увек доступне, насупрот 14,5% оних који кажу да тешко долазе до информација о култури које су им потребне, док највећи проценат 65% представља „златну средину“ којој су информације „углавном доступне“ што значи да тек понекад не могу да дођу до информација које их занимају када су културни догађаји у питању.

Дистрибуција одговора према полној, старосној и образовној структури показује да су жене збирно гледано (одговори „увек доступне“ и „углавном доступне“) нешто информисаније од мушкараца, да испитаници у четрдесетим годинама, па потом и најстарији, показују највећи проценат одговора о недовољној доступности информација, док најмлађе категорије (15-39 година) у највећем броју сматрају да

су највише информисани о ономе што се дешава у граду. Интересантно је да анкетирани вишег и високог образовања у највећем броју истичу да су им информације увек доступне, али и да најтеже долазе до њих.

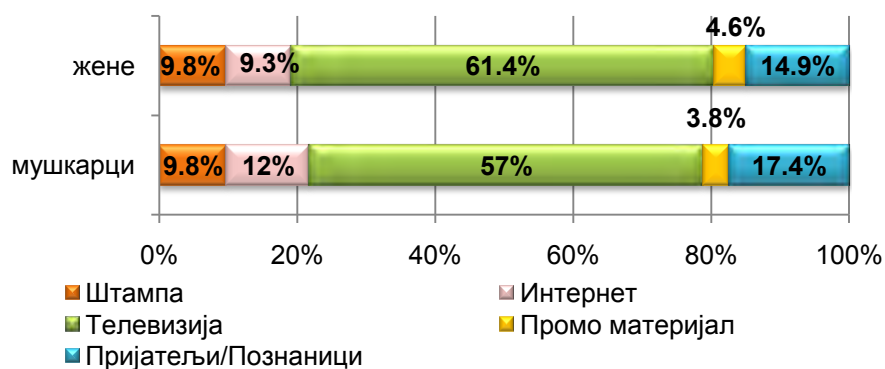
Приказ 36: Доступност информација о културним дешавањима према полној, старосној и образовној структури испитаника

Када је о изворима информација реч, више од половине грађана Јагодине се о култури најчешће информиса преко телевизије (59,5%), затим путем пријатеља и познаника (16,1%), па путем интернета (10,5%), па штампаних медија (9,7%), а најмање преко промотивног материјала (4,2%).

Жене се у већем проценту од мушкараца информисају и преко телевизије и промотивног материјала, а мушкарци се у већем проценту него жене информисају преко интернета и дружећи се са пријатељима и познаницима.

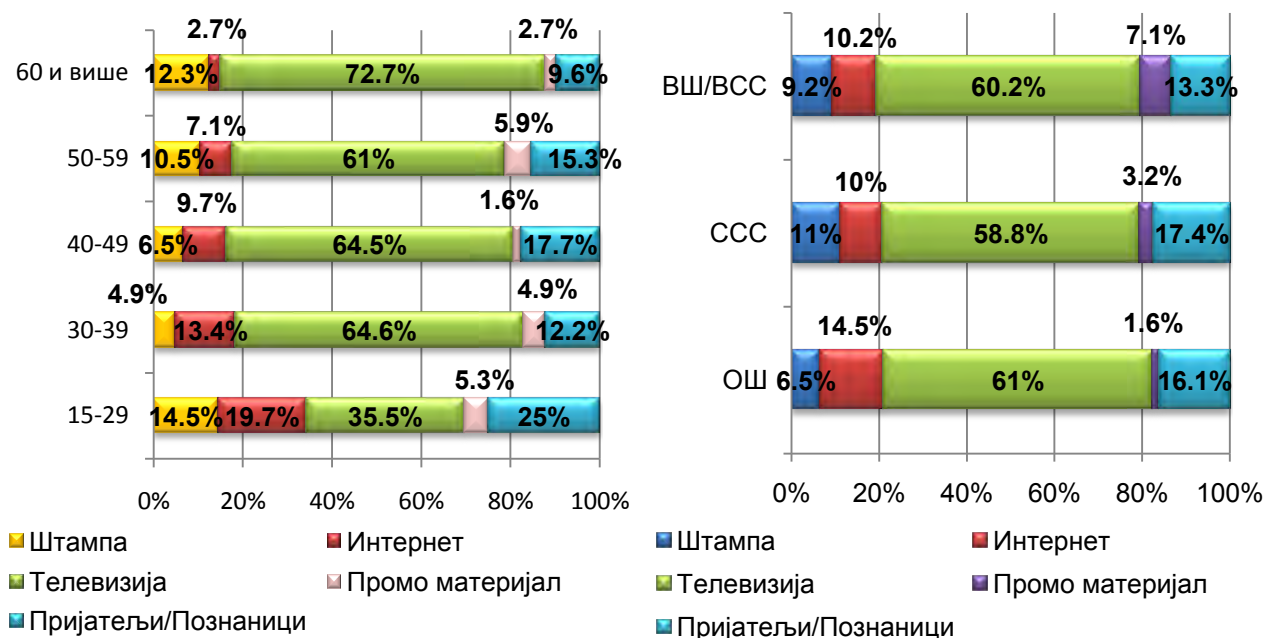
Приказ 37: Начини информисања према полу

Све старосне категорије се у највећем проценту информисају путем телевизије. Удео коришћења интернета ради добијања информација о културним дешавањима опада са порастом броја година испитаника. Код испитаника у тридесетим годинама на другом месту као извор информација налази се управо интернет, код најстаријих испитаника на другој позицији су штампани медији, а код најмлађих и испитаника у четрдесетим и педесетим годинама социјалне мреже. На трећем месту код најмлађих Јагодинаца и оних у петој деценији живота је интернет, а код оних у тридесетим годинама и најстаријих испитаника пријатељи, код грађана између 50 и 59 штампани медији.

Основнообразовани становници у већем проценту од осталих користе телевизију и интернет као средство информисања, док високообразовани користе промо материјал како би се информисали о културних дешавањима чешће од осталих образовних категорија.

Приказ 38: Начини информисања према старосној и образовној структури испитаника

Интернет презентације градских установа културе редовно посећује 4,8% испитаника, повремено то чини 25,1% а никад 65,3%. У циљу обавештавања грађани се веома ретко пријављују на мејлинг листе установа културе, тек њих 0,8% електронским писмима долази до информација о дешавањима. Лични позив да посети неки културни догађај упућен од стране градских установа примило је 10% испитаника, и то најчешће од стране Културног центра, па Музеја. Такви резултати показују неопходност да се установе више окрену анимацији грађана у циљу проширења публике.

Приказ 39: Информисање ангажовањем грађана и/или установа културе

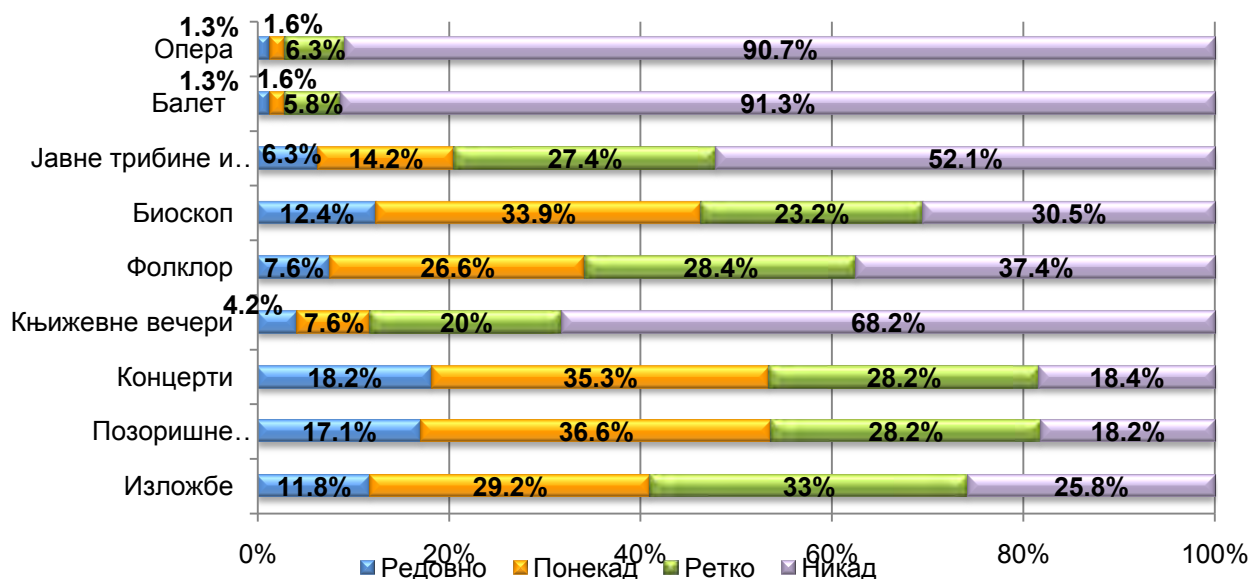

Учесталост посете различитих културних садржаја

Од културних садржаја грађани Јагодине најредовније посећују концерте и позоришне представе, па биоскоп. Културно дешавање на којем никад није био највећи број испитаних, након опере и балета који се

веома ретко одржавају у Јагодини па је посећеност очекивано ниска, јесу књижевне вечери са 68,2% одговора „никад нисам био/била“.

Приказ 40: Укупна учесталост посете различитих културних садржаја (у редовне посетиоце рачунају се они који „увек“ и „често“ посећују дешавања)

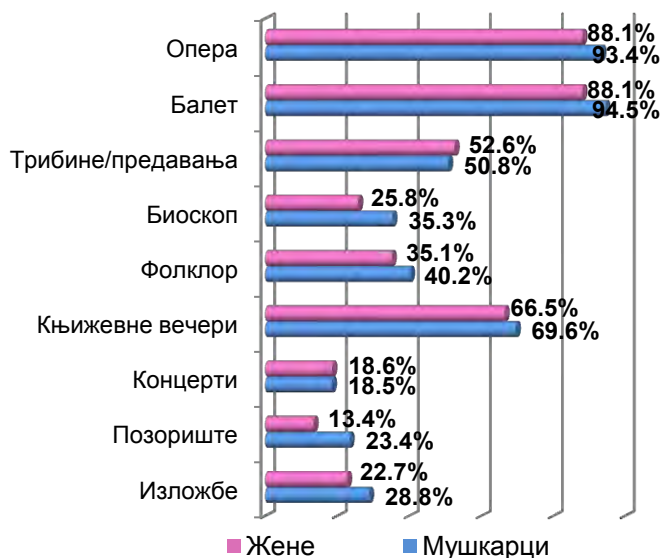

Редовних посетилаца⁴ културних дешавања у Јагодини у просеку по свим врстама садржаја има 8,9%. Уколико из анализе изузмемо балет и оперу, редовне публике је 11,1%.

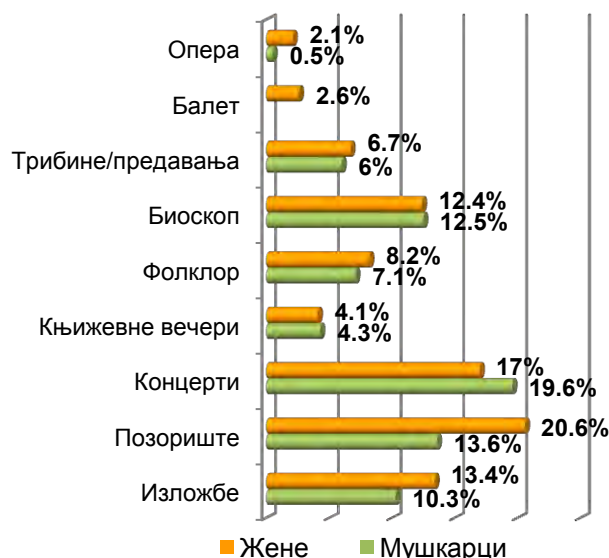
Жене су у већем броју редовни посетиоци готово свих дешавања. Не рачунајући балет и оперу где је редовна посећеност изузетно мала, мушкарци су као редовни посетиоци нешто бројнији на концертима, књижевним вечерима и биоскопским садржајима.

Жене су и бројнија публика, у смислу да је међу њима већи број оних које су барем једном биле на неком културном дешавању, на свим дешавањима изузев на концертима и на трибинама, што се може видети из дистрибуције одговора „никад нисам био/ла“ у приказу који следи.

Приказ 41: Дистрибуција одговора „никад“ (нисам био/ла на том дешавању) према полу

Приказ 42: Процент редовних посетилаца према полној структури

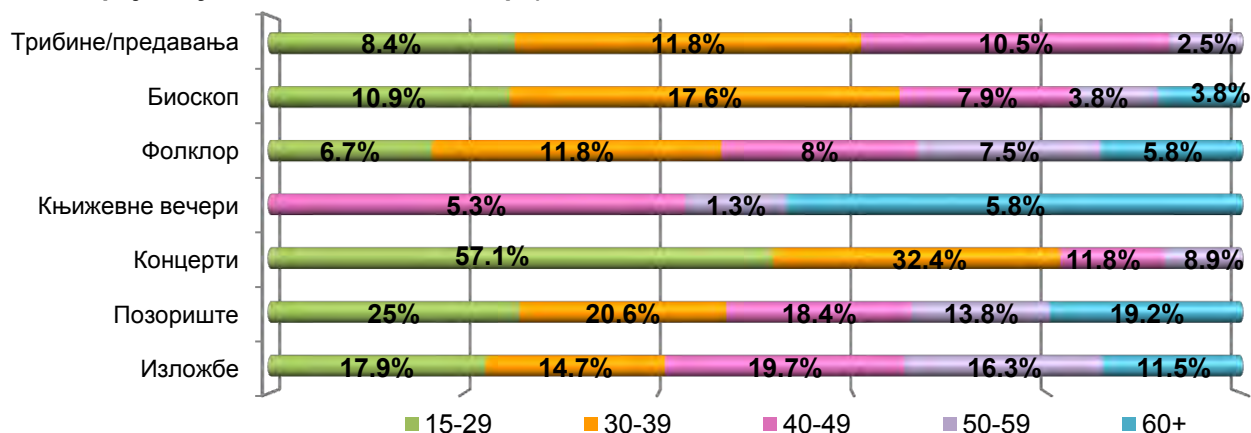

⁴ У анализи се прави разлика између редовних посетилаца (оних који на питања о посети дају одговоре „увек“ - кад год има неко дешавање одем на њега, и „често“ - кад год има нешто што ми се допада, одем) и највећег броја посетилаца као категорије у којој има највише оних који су били на одређеном дешавању, без обзира на учесталост.

Кроз визуру старосне структуре, испитаници од 15 до 39 година старости су најредовнија публика већине садржаја док су најстарији грађани најређи посетиоци културних програма.

Код најмањих испитаника, до 29 година старости, као и код испитаника у тридесетим годинама живота, на првом месту по редовности посете су концерти, па позоришне представе. На трећој позицији код најмлађих испитаника су изложбе, а код грађана у тридесетим биоскоп. Публика у петој и шестој деценији најредовнија је на изложбама, па на позоришним представама, а затим на концертима. Испитаници од 60 и више година најредовније посећују позориште, па изложбе, а затим подједнако књижевне вечери и фолклорне манифестације.

Приказ 43: Редовна посета програма према старосној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „увек“ и „често“ одговора)

Као што се види из броја „никад“ одговора у приказу који следи, изложбе, позоришне представе и биоскопске пројекције су у највећем броју посећене од стране грађана између 30 и 39 година, а број јагодинаца који никада нису били на тим садржајима највећи је у категорији најстаријих.

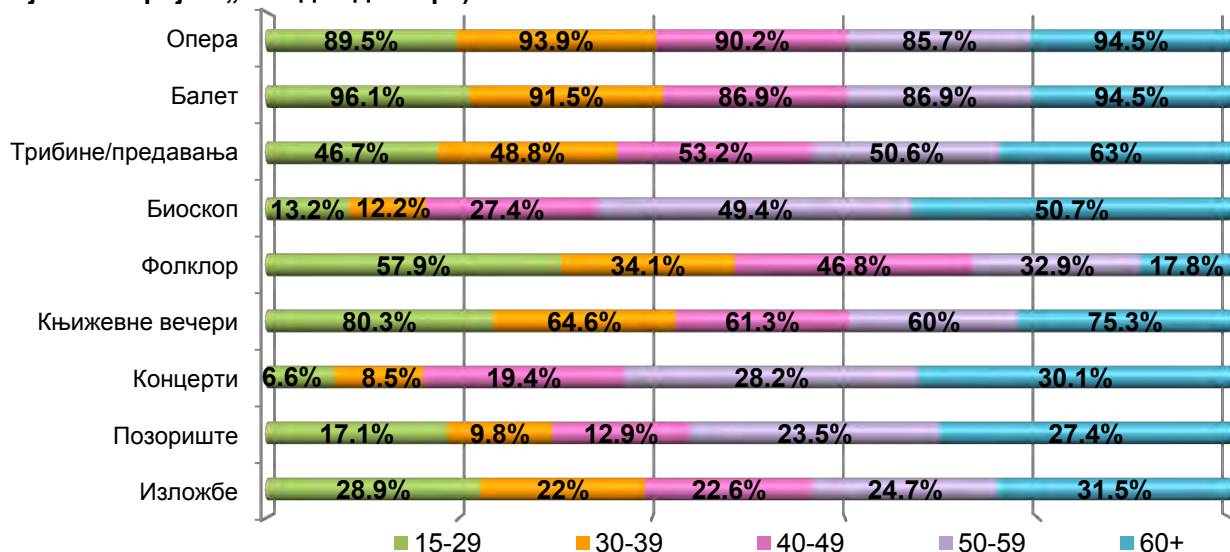
Концерти су очекивано најпосећенији од стране најмлађих испитаника, а број посетилаца који су барем једном били на таквом садржају опада ка све старијим категоријама.

На књижевне вечери у највећем броју одлазе грађани у педесетим, а најмање најмлађи испитаници. У фолклорним садржајима у највећем броју уживали су најстарији, а у најмањем најмлађи грађани Јагодине.

Трибине и предавања су најслабије посећени од стране грађана од 60 и више година, а број „никад“ одговора најнижи је међу најмлађим испитаницима.

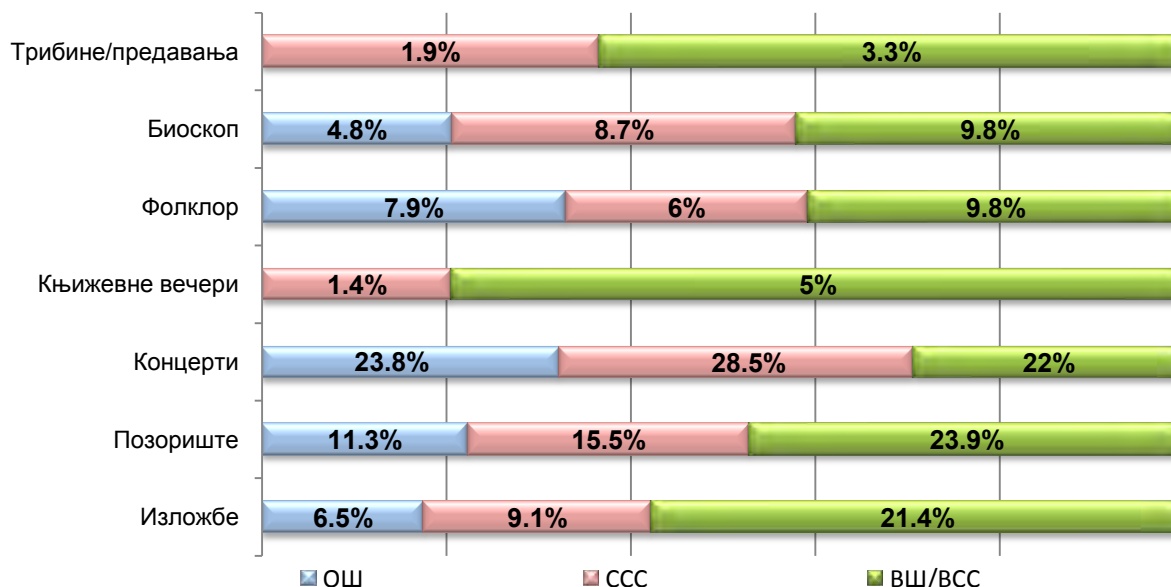
И балету и опери у највећем броју присуствовали су испитаници у педесетим годинама живота.

Приказ 44: Најмања посећеност програма према старосној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „никад“ одговора)

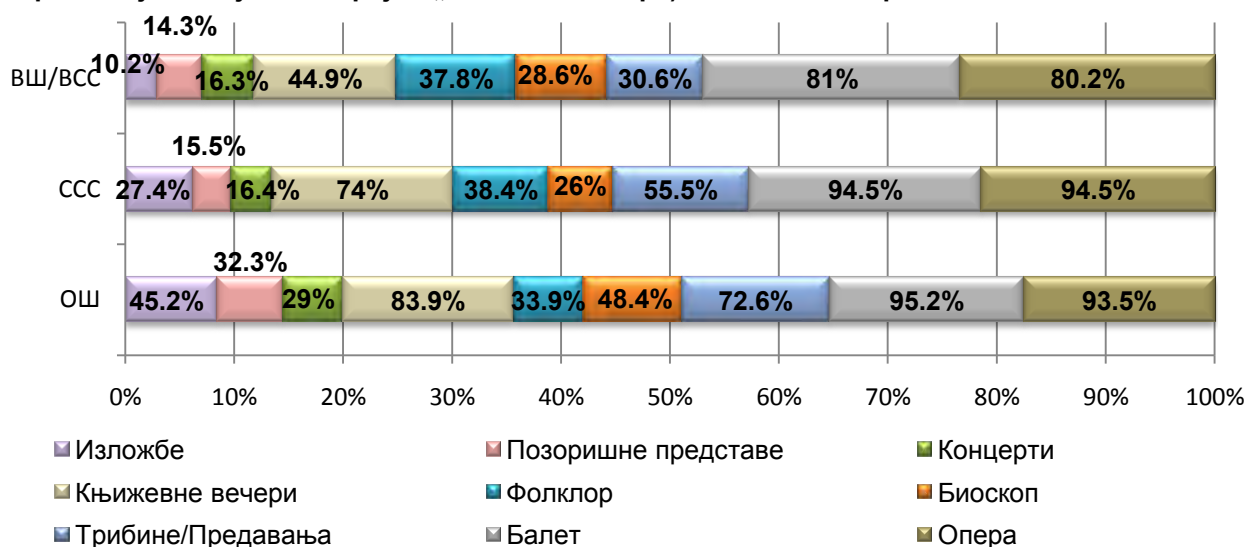
Када је реч о образовној структури број редовних посетилаца опада заједно са стручном спремом испитаника, изузев када је реч о концертима где је редовност посете на страни грађана са средњим образовањем.

Приказ 45: Редовна посета програма према образовној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „увек“ и „често“ одговора)

Најнижу посећеност после балета и опере грађани у свим образовним категоријама бележе на књижевно-трибинским програмима. Ниво посећености свих садржаја расте са степеном стручне спреме испитаника, изузев када су у питању концерти где су средњеобразовани најбројнија публика и фолклорне манифестације где доминирају особе са основним образовањем.

Приказ 46: Најмања посећеност програма према образовној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „никад“ одговора) без посете опере и балета

• **Разлози (не)посећености културних програма**

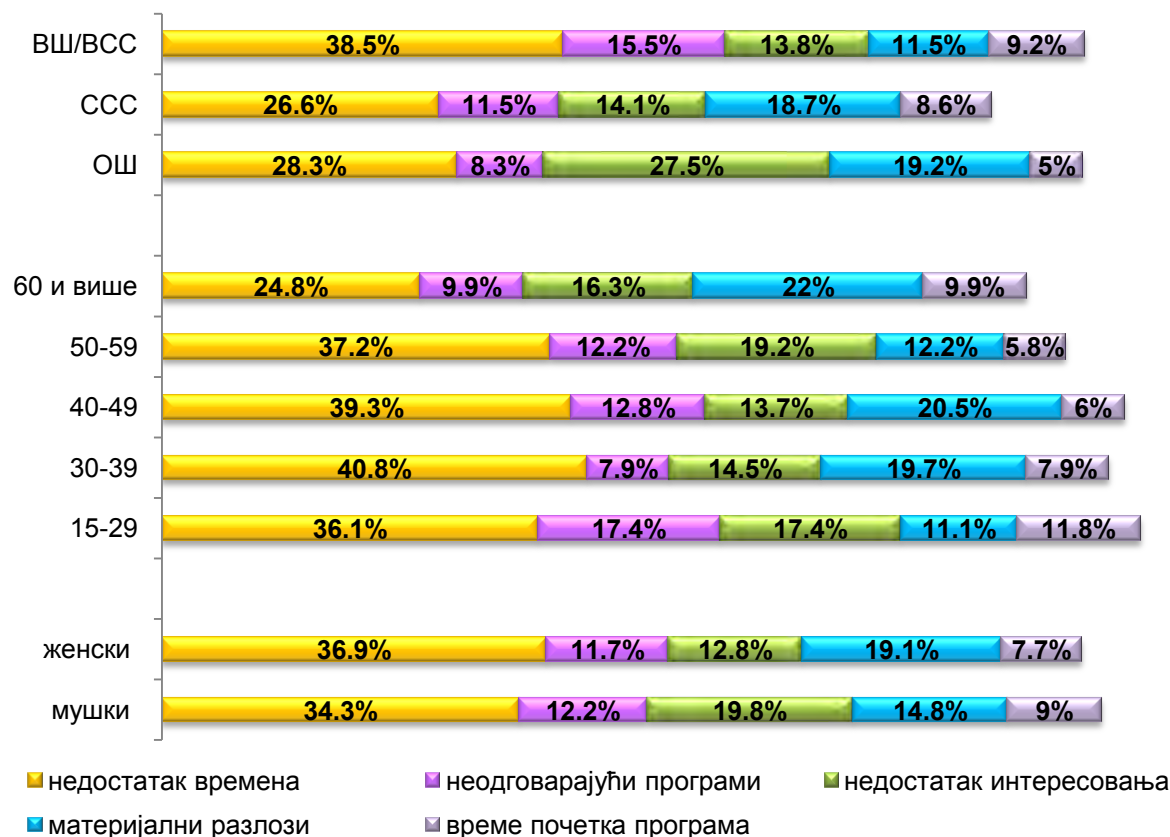
Више од половине анкетираних (57,6%) сматра да су цене улазница за културне програме реалне. Да су цене улазница скупе сматра 17,5% испитаника, док 22,8% нема мишљење о томе.

Као главни разлог за нередовно посећивање садржаја из културе грађани Јагодине наводе „недостатак слободног времена“ који представља 35,6% одговора. На другом месту налази се одговор „материјални разлози“ са 16,9% одговора, а затим „недостатак интересовања“ са 12% одговора. Када је реч о финансијским препрекама, низак животни стандард испитаника као разлог налази се на четвртм месту са 11,2% одговора, а цене улазница које нису у складу са програмима као разлог наводи се у 6,3% одговора и то га ставља на шесту позицију иза одговора „време почетка програма“ који има удео од 7,2% одговора.

Женама је у нешто већем проценту него мушкарцима пресудан разлог „недостатак слободног времена“, који је доминантан и код свих образованих и старосних категорија. На другом месту у свим категоријама смењују се одговори „недостатак интересовања“ (код мушкараца, најмлађих и испитаника у педесетим годинама, основно и више и високообразованих грађана) и „материјални разлози“ (код жена, испитаника у тридесетим и четрдесетим годинама и код најстаријих грађана, као и код грађана средњег образовања).

„Недостатак интересовања“ као главни разлог непосећивања међу многим групама може указивати на неадекватност програма за публику или недовољну анимацију грађана од стране установа. Стога је потребан и већи ангажман установа и у промоцији програма и у истраживањима потреба публике.

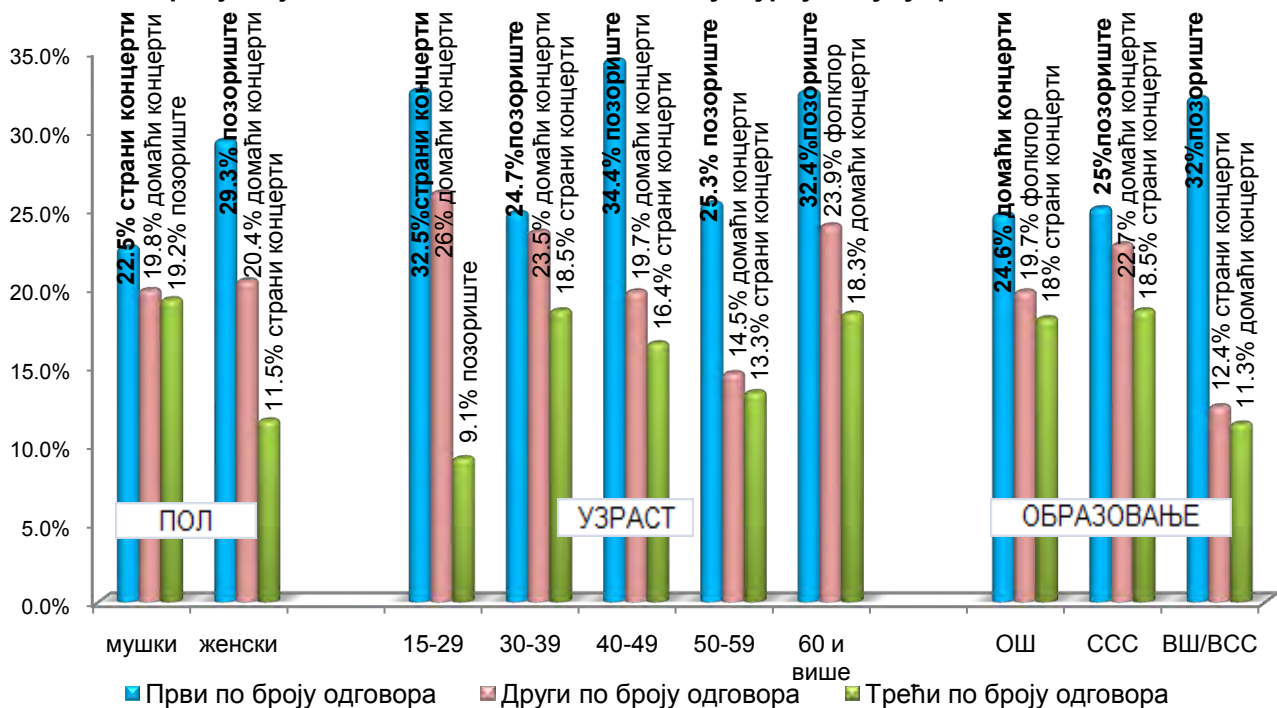
Приказ 47: Главни разлози због којих испитаници не посећују чешће културне догађаје према полним, старосним и образовним категоријама

Грађани Јагодине би културну понуду најпре побољшали повећањем броја позоришних представа, а затим концерата, и то најпре домаћих па страних извођача. Културном понудом у потпуности је задовољно 11% испитаника.

Све категорије старосне и образовне структуре на прво место, као садржај којег би требало да буде више у културној понуди, стављају позоришне представе, изузев најмлађих грађана, који на прво место стављају концерте стране музике, и оних са завршеном основном школом који најпре истичу концерте домаћих извођача. Жене такође највише желе позоришне садржаје, а мушкарци концерте страних извођача. Од концерата грађани највише желе поп и рок музичке догађаје (44,4% одговора), затим фолк (20,1%), па концерте етно музике (8,6%).

Приказ 48: Садржаји којима би испитаници обогатили културну понуду града⁵

• **Симболи града⁶**

Као највећи симбол свог града, грађани Јагодине су истакли *Аква парк* (са 16% свих одговора), комплекс са базенима који је у летњем периоду неретко место и културних дешавања. На другом месту као симбол Јагодине нашао се Зоолошки врт са 14,2% гласова испитаника. Трећу позицију одговорима анкетираних заузела је манифестација *Дани комедије* која се традиционално одржава у Културном центру – 13,2% одговора. Од манифестација на списку од 10 симбола нашао се још и *Музичка јесен*.

Од установа културе, као симболи града препознати су Музеј воштаних фигура и Музеј наивне уметности.

Табела 12: Првих 10 симбола града према одговорима испитаника

1	<i>Аква парк</i>	6	<i>Ђуран</i>
2	<i>Зоолошки врт</i>	7	<i>Јованча Мицић</i>
3	<i>„Дани комедије“</i>	8	<i>Летња позорница</i>
4	<i>Музеј воштаних фигура</i>	9	<i>Споменик Књегиње Милице</i>
5	<i>Музеј наивне уметности</i>	10	<i>„Музичка јесен“ и Светозар Марковић</i>

Фокус групе

Грађани, учесници фокус група у Јагодини углавном су незадовољни стањем у култури града. Иако наводе да је разлог томе и делимична незаинтересованост грађана, истичу да је, како би се стање променило, потребно више улагати у Позориште, доводити гостујуће представе, организовати концерте рок музике и улагати у културу која није популистичка, кич и комерцијална. Такође, истичу неопходност агресивнијег културног маркетинга и организовања више културних дешавања током зиме.

Они сматрају да је Јагодина, када је култура у питању, у добром положају у односу на околне градове, али да јој недостају програми који би покривали склоности специфичне публике.

Учесници у фокус групама констатују да су чак и квалитетне манифестације у граду слабо посећене, као и да је главни проблем осиромашење друштва у општем смислу, а примећују и да се све се мање новца улаже у културу што и доводи до појаве неквалитетних садржаја.

Износећи своје ставове о установама културе у граду наводе да одлично раде с обзиром на услове у којима се налазе, да имају мали буџет и да немају довољно финансијских средстава за рекламирање.

⁵ Под страним концертима подразумевају се концерти страних извођача, а под домаћим концерти домаћих извођача.

⁶ У обзир су узимани само симболи који представљају *културно-историјско* и *специфично* обележје града.

Као пример недовољног оглашавања, поред свих осталих установа, наводе Музеј који поставља само један плакат и Народну библиотеку која организује књижевне вечери за које се сазнаје преко социјалних веза.

Иако се поједини културни програми рекламирају на радио и телевизијским станицама, то није довољно, па грађани сматрају да би агресивнији наступ уродио плодом и да је потребно делити флајере, слати смс поруке и електронске позивнице, као и да свака установа културе треба да има редовно ажуриран сајт са свим подацима.

Када говоре о односу школа и установа културе, грађани истичу да би требало више да сарађују јер у Јагодини не постоје организоване посете ученика установама већ се све одвија на индивидуалном нивоу појединих професора који их воде на изложбе. Међутим, обајшњавају и да на такву ситуацију утиче и лоше материјално стање родитеља. Закључују да је потребно да школе стварају културне потребе код деце и омладине.

Учесници у фокус групама задовољни су како функционише градско Позориште чије су представе веома посећене, а премијере распродате, док замерају што се за *Дане комедије* карте не могу купити појединачно. Што се тиче изложби и књижевних вечери које се организују у граду, одржавају се једном месечно, а посећене су у зависности од аутора.

Од установа културе које добро послују издвајају Музеј наиве који организује добре, али ретке изложбе, Завичајни музеј, који има одличну сталну поставку, изложбе других музеја и добре каталогe, затим наводе Историјски архив који организује различите промоције и издаје стручне часописе, као и Културни центар који покрива разноврсне културне програме, од књижевних вечери, преко изложби до манифестација.

Што се сарадње међу установама тиче, грађани констатују да је заснована на ентузијазму запослених

Учесници констатују да цене карата за културна дешавања у Јагодини углавном нису високе, а да су манифестације подједнако посећене независно од тога да ли се карте наплаћују или не. Посећени су програми које Културни центар током лета организује у домовима културе који се налазе у насељеним местима у околини Јагодине, за које сматрају да их је потребно проширити и понудити различитије садржаје. Закључују и да се превелик значај даје манифестацији *Јагодинско културно лето*, док више пажње треба пружити манифестацији *Дани комедије*. Такође, нарочито млади, истичу потребу за рок концертима.

Као симбол града наводе Музеј наиве, најстарију учитељску школу у Србији, као и археолошки туризам.

Цивилни сектор у области културе града Јагодине

У граду постоји 10 удружења:

- ✓ Градско позориште Јагодина,
- ✓ Клуб ликовних уметника Јагодине *Војкан Величковић* – КЛУЈ,
- ✓ Ликовно удружење Јагодине – ЛУЈ,
- ✓ Књижевни клуб *Ђура Јакшић*,
- ✓ Подружница удружења књижевника Србије за Поморавски округ,
- ✓ Удружење грађана *Етно-форма*,
- ✓ Удружење грађана *Дечија гитаријада*,
- ✓ Удружење грађана *Еко глас Јагодина*,
- ✓ Удружење грађана *Ехо – одјек позитивних тенденција* и
- ✓ Удружење грађана *Арт круг*.

Уз то и 12 културно-уметничких друштава:

- ✓ Градско друштво за културу *Каблови*,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Младост*,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Ром*,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Радислав Никчевић* Милошево,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Света Милановић – Поте* Багрдан,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Ђердан* Багран,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Моравац* Дубока,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Посело* Главинци,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Бранко Ћопић* Мајур,
- ✓ Културно-уметничко друштво *Коча Анђелковић* Рибаре,

- ✓ Културно-уметничко друштво *Вукашин Вуле Јевтић* Рибаре и
- ✓ Културно-уметничко друштво *Младост* Стрижило.

Градско позориште Јагодина

Позоришни живот у Јагодини почиње 1859. године, када је основана *Јагодинска дилетантска дружина*. У наредних педесетак година у граду су постојале многе позоришне групе, али све кратког века. Крајем 1944. године основано је прво професионално позориште у Јагодини, са глумцима из Београда, које је радило шест месеци.

Септембра 1947. године оснива се Градско аматерско позориште, спајањем Омладинског, Синдикалног и Инвалидског позоришта. Године 1952. прелази у полупрофесионално, док 1953. године прераста у професионално Градско народно позориште. У наредних неколико година поново постаје аматерско позориште, а без престанка ради од 1975. године.

Данас је регистровано као удружење грађана.

• **Просторни капацитети**

Позориште за наступе користи салу Културног центра.

• **Програми и пројекти**

Позориште на репертоару у просеку има око 11 представа за одрасле и три за децу, које се играју четвртом послеподне, односно преподне. Премијерно, представе се изводе једном месечно, а режирају их професионални редитељи. Репризе представа играју се преко 20 пута.

Током године, ван града, ансамбл позоришта наступа у просеку два пута месечно, а гостују у домовима културе у насељеним местима у околини Јагодине, као и у другим градовима Србије. Са позориштима из Параћина и Краљева редовно сарађују и размењују представе. У 2009. години, Градско позориште Јагодина договорило је сарадњу са 15 позоришта из других градова у земљи која се заснива на размени представа, глумаца, издавању заједничких билтена...

Јагодинско позориште редовно учествује на фестивалу *Дани комедије* који организује Културни центар.

Градско позориште освојило је бројне награде, а међу њима су и:

- ✓ за представу *Сан летње ноћи и пикник на фронту*, признање за најбољу представу на савезном такмичењу 1992. године,
- ✓ диплома Савеза аматера за најбоље дело одиграно 1981. године за представу *Подвала*,
- ✓ Годишња награда позоришта за свеукупни рад и залагање за развој драмске уметности,
- ✓ *Кристална призма* Културно-просветне заједнице Јагодина, за подухват у току 2006. године,
- ✓ *Повељу* тадашње Скупштине Општине Јагодина поводом 60 година од оснивања, у 2007. години и многе друге.
- ✓ прошле године покренут часопис *Ново доба* у сарадњи са установама културе и клубом књижевника план да излази 4 пута годишње два пута годишње тематски

• **Публика**

Представе јагодинског позоришта у просеку прати од 120 до 150 гледалаца. Када су у питању премијере, публика напуни салу Културног центра.

• **Кадрови**

Градско позориште Јагодине чини око 25 особа, од којих је 16 глумаца. У позоришту нема дипломираних глумаца. Запослених нема, сви раде хонорарно.

Позориште има уметничког руководиоца.

Око 15 деце активно учествује у реализацији дечјих представа.

• **Буџет**

Градско позориште Јагодина се највећим делом финансира из буџета града Јагодине (у 2009. години тај део износио је 26.615,37 евра односно 2.500.000,00 динара). Остатак долази из сопствених прихода (карте за представе јагодинског позоришта коштају 200 динара, а у 2009. години приходи су били 10.646,15 евра, односно 1.000.000,00 динара) и од спонзорстава и донација.

- **Проблеми**

У Позоришту истичу да великих проблема немају, а наводе да их у раду кочи то што немају сопствено возило.

Клуб ликовних уметника Јагодине „Војкан Величковић“ – КЛУЈ

Године 1965. основан је *Клуб ликовних уметника Светозарева* – КЛУС, а из њега се, двадесетак година касније издваја Клуб ликовних уметника Јагодине *Војкан Величковић* – КЛУЈ, који углавном окупља сликаре аматере.

- **Просторни капацитети**

КЛУЈ нема своје просторије.

- **Програми**

Клуб ликовних уметника редовно организује *Пролећну* и *Јесењу* годишњу изложбу, као и изложбе после колонија на којима учествују његови чланови.

Изложбе праве у Музеју, Галерији наивних уметности, Културном центру и Књижевном клубу. КЛУЈ сарађује са другим ликовним удружењима у земљи.

- **Чланство**

Клуб броји преко 40 чланова, од чега је око 20 активних.

- **Кадрови**

У Клубу ликовних уметника нема запослених.

- **Буџет**

Финансирају се из буџета Града, на основу годишњег плана и програма који Клуб раније достави локалној самоуправи.

- **Проблеми**

Ликовни уметници истичу два проблема. Један је то што не располажу простором у ком би Клуб функционисао, а други је што немају атељеа за рад. Они наводе да у Јагодини постоји око 5 атељеа који су већ додељени заслужним академским сликарима, док остали раде у сопственим просторима. У Клубу наводе да у граду постоје празни простори који би могли бити искоришћени за атељеа. Они као погодне за то виде зграду старог силоса и подруме у школама који су се раније користили за угаљ.

Ликовно удружење Јагодине – ЛУЈ

Ликовно удружење Јагодине – ЛУЈ регистровано децембра 1999. године као прво професионално удружење у Јагодини, састављено је од академских сликара. Чланови су искључиво уметници са завршеном примењеном или ликовном академијом и чланови Удружења ликовних уметника Србије или Удружења ликовних и примењених уметника и дизајнера Србије.

- **Програми**

Удружење сваке године организује барем две колективне изложбе, *Пролећну* и *Јесењу* и *то* цртежа, слика, скулптура и примењене уметности.

Током године одржавају се и самосталне изложбе.

- **Чланство**

ЛУЈ има 21 члана.

Књижевни клуб „Ђура Јакшић“ и Подружница удружења књижевника Србије за Поморавски округ

Књижевни клуб *Ђура Јакшић* постоји преко 50 година. Основан је 1955. године, а регистрован 1968. године под именом *Клуб писаца Светозарево*.

- **Просторни капацитети**

Клуб користи простор површине од око 200 м² који му је уступљен на пет година од стране Града, Промоције књига Књижевни клуб организује у простору Народне библиотеке и Културног центра.

- **Програми**

Књижевни клуб *Ђура Јакшић* додељује три књижевне награде у току године:

- ✓ награду *Душан Срезојевић*, установљену 1989. године за најбољу књигу песама јагодинских песника или оних који су делом или животом у вези са Градом
- ✓ награду *Живојин Павловић*, коју од 2001. године додељује за најбољу књигу прозе и
- ✓ награду за сатиру *Жикица Јовановић*.

Од 2003. године Књижевни клуб је суорганизатор књижевног фестивала *Српско перо*, заједно са Подружницом удружења књижевника Србије за Поморавски округ, која додељује књижевне награде под називом *Српско перо* и *Поморавски Орфеј*, а ради у просторијама Клуба.

У току ја покушај да се ревитализује књижевни лист *Доба*, покренут 1973. године, који је до сада имао близу 40 бројева, који сада носи назив *Ново доба*.

Од настанка, Клуб је штампао три књижевна зборника и бројне књиге, које за њега издају Народна библиотека или Удружење књижевника Србије.

Књижевни клуб редовно промовише књиге својих чланова, али и писаца који то нису.

У простору Клуба се, у просеку сваког другог месеца, организују изложбе.

- **Чланство**

Клуб броји око 50 чланова, од којих су 16 чланови Удружења књижевника Србије.

- **Буџет**

На годишњем нивоу, из буџета града редовно добијају 80.000,00 динара, што је у 2009, години било 851,70 евра. Иако је установљена чланарина од 300 динара годишње, она није обавезна па је не плаћају сви чланови.

- **Проблеми**

Као највећи проблем јагодински књижевници наводе проблем откупа књига. Они сматрају да је потребно осигурати годишњи фонд за откуп, на нивоу града, а онда књиге завичајних писаца поклањати на пример најбољим ученицима, што већ чине појединци, чланови Клуба. Истичу да је тренутна ситуација незадовољавајућа, с обзиром на то да Народна библиотека у Јагодини откупљује по три примерка књиге, што није довољно, а једина, приватна књижара у граду не може да их прода када им повиси цену.

Други проблем Клуба је што простор који користи нема грејање, а и део (спрат) је у лошем стању и потребно га је адаптирати. Уз то, Књижевни клуб нема телефон.

Наводе и да је потребно установити пензиони фонд за књижевнике који су дали свој допринос култури.

С обзиром на то да је разговор са удружењима која се у Јагодини баве културом вођен по принципу фокус група, заједнички проблеми биће изнети након појединачних представљања.

Удружење грађана „Етно-форма“

Удружење *Етно-форма* основано је 2003. године и бави се очувањем и неговањем старих заната и домаћом радиношћу.

- **Просторни капацитети**

Етно-форма је 2003. године на коришћење од Града добила простор од 16 м², а 2007. године додатних 80м².

- **Програми и пројекти**

Чланови Удружења баве се грнчарским, тапетарским, ковачким, пружарским и другим занатима. Ту се и плете, везе, хекла, израђују макрама, бели вез, шије, тка, израђују делови народне ношње, бројанице, али и предмети тифани техником. У оквиру сликарске секције настају иконе, графика, наивна уметност...

Етно-форма је реализовала више изложби у Јагодина, Врњачкој Бањи, Коштунићима, на етно сајму на Златибору и у Београду у оквиру *Дана европске баштине*.

У сарадњи са Завичајним музејем из Јагодина, 2006. године, Удружење је реализовало изложбу *Ћилимарство у Поморављу*.

Уз то, организовало је манифестације попут *Снела кока јаје, а ти га обоји и награду освоји*, у сарадњи са вртићима, затим ликовни конкурс *Како мали Јагодинци и Јагодинке замишљају Јованчу Мицића* и хуманитарну акцију *Књига за Герантолошки центар*.

- **Чланство**

Етно-форма броји око 60 чланова.

- **Буџет**

Удружење се финансира из буџета Града, на основу годишњег плана и програма који раније достави локалној самоуправи.

Удружење грађана „Дечија гитаријада“

Удружење грађана *Дечија гитаријада* основано је у марту 2009. године са циљем окупљања рок музичара, љубитеља рок музике, родитеља и њихове деце ради залагања за популаризацију рок, блуз, џез и класичне музике у земљи, као и едукације деце и омладине у вези са музиком. Уз то, залажу се за афирмацију младих и неафирмисаних аутора и музичких група.

- **Просторни капацитети**

Дечија гитаријада не располаже простором за рад.

- **Програми и пројекти**

С обзиром на кратко постојање Удружења, манифестација *Дечија гитаријада Јагодина* први пут одржаће се током 2010. године, а у плану је организовање концерата и фестивала рок, блуз, џез и класичне музике, али и различитих радионица и трибина. Уз то, Удружење се залаже за заштиту ауторских права, обезбеђење путних и транспортних олакшица за чланове Удружења, као и олакшице при набавци музичких инструмента и музичке опреме.

- **Чланство**

Дечија гитаријада броји 20 чланова.

- **Буџет**

Удружење се финансира из сопствених прихода.

Удружење грађана „Еко глас Јагодина“

Удружење грађана *Еко глас Јагодина* основано је августа 2008. године са циљем заштите и унапређења животне средине. За развијање еколошке свести код грађана и деце служе се различитим активностима из области културе и уметности.

- **Просторни капацитети**

Еко глас Јагодина користи простор од 150 м² у оквиру Фабрике каблова.

- **Чланство**

Удружење има 20 чланова и исти број волонтера.

- **Буџет**

Еко глас Јагодина финансира се путем пројеката и спонзорстава.

Удружење грађана „Ехо – одјек позитивних тенденција“

Удружење грађана *Ехо – одјек позитивних тенденција* постоји од 2004. године и бави се културом у најширем смислу речи. Рад Удружења усмерен је ка побољшању квалитета живота у микро и макро окружењу кроз делатности на пољу културе живљења и понашања, културе људских права и културе у ужем смислу као духовне надградње.

- **Просторни капацитети**

Удружење не располаже простором за рад. Школе у Јагодини му уступају просторије за рад са децом.

- **Програми и пројекти**

У Удружењу грађана *Ехо-одјек позитивних тенденција* бавр се радом са децом и омладином како би их подстакли на активности на пољу културе и уметности. У том првацу организоване су радио емисије, ликовне радионице, представе, рок концерти, едукативни курсеви, предавања, трибине и дебате, али и садржаји културно-уметничког карактера.

- **Кадрови**

Удружење нема запослене, по пројекту се ангажују хонорарни сарадници, док остали раде на волонтерској основи.

- **Буџет**

Ехо се финансира преко пројеката и делом из буџета Града, одакле добијају 100.000,00 динара на годишњем нивоу (што је у 2009. години износило 1064,61 евра).

Удружење грађана „Арт круг“

Удружење грађана *Арт круг*, иако основано 1994. године, после неколико година паузе поново почиње са радом 2008. године као независно уметничко удружење које окупља уметнике свих грана уметности, професионалце и аматере, сликаре, књижевнике, глумце... Основна идеја Удружења је унапређење културног живота, развијање уметничког стваралаштва и његова афирмација.

- **Просторни капацитети**

Арт круг користи просторије у згради Фабрике каблова.

- **Програми**

На почетку свог рада Удружење се бавило издавањем истоименог часописа, а данас изводи позоришне представе у којима играју бивши глумци градског позоришта. Од децембра 2008. године у његовим оквирима функционише *Арт клуб театар*, са две сцене, за одрасле и за омладину, док је у току формирање дечје.

У сарадњи са удружењем грађана *Еко глас* организовало је едукативне представе против дроге.

Удружење је до сада гостовало у Лапову, Смедеревској Паланци, Београду, Параћину, Бору...

- **Буџет**

Арт круг се финансира из сопствених прихода.

- **Проблеми удружења која се у Јагодини баве културом**

Као највећи проблем удружења наводе недостатак простора, а сматрају да би било добро када би могли да добију просторије у неком напуштеном објекту где би сви били смештени.

Такође, као проблем наводе то што у Јагодини постоји само једна сала која се користи за све догађаје.

Представници удружења сматрају да је у локалној самоуправи потребно поставити особу са искуством у култури која би се бавила само културним актерима који нису институционализовани, а која би била запослена путем конкурса. Уз то, износе став да је у граду потребно организовати одвојене конкурсе за различите облике културног стваралаштва.

Градско друштво за културу „Каблови“

Градско друштво за културу *Каблови* основано је 1952. године. У то време у његовим оквирима постојале су драмска, ликовна и књижевна секција као и књижевни клуб. Већина удружења у граду која су се касније формирала произашла су из Градског друштва за културу *Каблови*.

- **Просторни капацитети**

Друштво *Каблови* без накнаде користи две просторије у оквиру фабрике Каблови, све док не буде приватизована. Располаже и салом за наступе која може да прими до 300 посетилаца.

- **Фундус**

КУД има своју ношњу.

- **Програми**

У оквиру Друштва данас постоје:

- ✓ фолклорна група
- ✓ етно-певачка група и
- ✓ Ликовна колонија (са традицијом од 16 година).

Приритет *Каблова* је рад са децом и омладином. Често наступају у земљи и иностранству где сарађују са друштвима која се баве културом.

Друштво негује једину колонију у граду током којих покрива трошкове за платна, боје и рамове, а заузврат им сликари оставе по две слике.

Летњу сцену *Код КУД-а* организују 15 година. Током те манифестације се 10 вечери у јулу и августу одржавају наступи културно-уметничких друштава из земље и иностранства.

До сада су са пројектом за *Међународни дечји фолклорни фестивал* два пута конкурисали код Министарство културе, али је сматран непотпуним јер нису тражили новац за хонораре. Идеја пројекта је повезивање културно-уметничких друштава.

Улазнице за своје наступе не наплаћују, осим за велики годишњи концерт (200 динара) како би од зараде закупили салу.

- **Чланство**

Број чланова варира, а Друштво тренутно броји око 200 чланова, од којих је 12 у етно-певачкој групи, а 20 су музичари. Чланарина на месечном нивоу је 100 динара, али нису сви у обавези да је плате.

- **Кадрови**

У Друштву нема запослених, сви раде као волонтери.

- **Буџет**

Градско друштво за културу се највећим делом финансира преко организације синдиката фабрике Каблови. Остатак долази из градског буџета, на основу буџетских захтева које раније доставе локалној самоуправи и из сопствених прихода. У 2008. години из градске касе добило је 4.298,07 евра, односно 350.000,00 динара, а 2009. године 212,92 евра, то јест, 20.000,00 динара.

Културно-уметничко друштво „Радислав Никчевић“ Милошево

Културно-уметничко друштво *Радислав Никчевић* из Милошево основан је 1934. године, од када ради без паузе.

- **Просторни капацитети**

Друштво користи простор у оквиру обновљеног Дома културе у Милошеву.

- **Фундус**

КУД поседује ношњу.

- **Програми**

Негују фолклорну традицију, а секција која се њоме бави је подељена на три групе:

- прву чине деца од првог до четвртог разреда,

- другу, од четвртог до осмог, а постоји и
- старија група.

У оквиру КУД-а постоје и две певачке групе, као и група рецитатора.

Последњег викенда у мају месецу домаћини су Сабора, односно такмичења фолклора.

- **Чланство**

Друштво броји 200 чланова, одраслих и деце.

- **Кадрови**

У Културно-уметничком друштву нема запослених.

- **Буџет**

КУД се финансира из градског буџета и преко повремених донација. За потребе путовања у иностранство, попут осталих друштава у граду, пишу захтев локалној самоуправи која обично одобри средства.

Културно-уметничко друштво „Света Милановић – Поте“ Багрдан

Културно-уметничко друштво *Света Милановић – Поте* из Багрдана свој рад започело је пре око 50 година.

- **Просторни капацитети**

Друштво одржава пробе и повремено наступа у оквиру реновираног Дома културе у Багрдану.

- **Фундус**

КУД располаже сопственом ношњом, коју су сами шили, а Град им је обезбедио средства за материјал.

- **Програми**

КУД негује изворни фолклор и игра 8 кореографија, а у његовим оквирима постоји и певачка група. Током године организује такмичење *Годишњи сусрети села*, две смотре, у пролеће и јесен, и велики годишњи концерт.

Неколико пута су учествовали на различитим такмичењима у земљи.

С обзиром на то да Друштво до сада није гостовало у иностранству, у плану је да се то ускоро организује, као и да се повеже са културно-уметничким друштвима ван земље ради размене садржаја.

- **Чланство**

Друштво броји око 35 активних чланова старости између осам и 18 година.

- **Кадрови**

Рад КУД-а заснован је на волонтерској бази.

- **Буџет**

Културно-уметничко друштво се у потпуности финансира из буџета града Јагодине на основу програмског плана који се предаје локалној самоуправи.

Културно-уметничко друштво „Моравац“ Дубока

Културно-уметничко друштво *Моравац* из Дубоке постоји, са прекидима у раду због смене генерација, више од 50 година и негује изворно стваралаштво.

- **Просторни капацитети**

Моравац користи просторије реновираног Дома културе у Дубокој.

- **Програми**

КУД функционише кроз певачку и четири фолклорне групе:

- прва окупља децу од првог до четвртог разреда основне школе,
- друга, од четвртог до осмог,
- трећа је састављена од омладинаца,
- а четврта од одраслих.

Друштво учествује на свим манифестацијама које се организују у Јагодини и у њеној околини, а нема своју.

- **Чланство**

Друштво има око 40 чланова, који не плаћају чланарину.

- **Кадрови**

Културно-уметничко друштво састављено је од волонтера.

- **Буџет**

Моравац се финансира из буџета града и месне заједнице.

Културно-уметничко друштво „Посело“ Главинци

Културно-уметничко друштво Посело из Главинаца, основано 1958. године под називом *Браћа Милојевић*, 1995. године поново је активирано под данашњим именом.

- **Просторни капацитети**

Друштво користи простор Дома културе у Главинцима који чека на реновирање.

- **Програми**

Посело негује фолклор и има три ансамбла:

- дечји,
- омладински и
- ветерана.

Најбројнији су дечји и омладински ансамбл, а има и два харминикаша и једног фрулаша.

Током године имају преко 20 наступа у Јагодини и Србији.

- **Чланство**

КУД броји око 100 чланова.

- **Буџет**

Скоро 90% финансија Друштво добија из градског буџета, а остатак чине донације.

- **Проблеми културно-уметничких друштава у Јагодини**

Као највећи проблем КУД-ови истичу мањак музичких секција које би пратиле рад фолклорних. Сналазе се тако што унајмљују музичаре за пробе и наступе, али за то је потребно пуно финансијских средстава (музичари им наплаћују 10 евра за пробу и 15 за наступ) па се сналазе користећи музику са компакт дискова.

Културно-уметничка друштва не размењују ношњу како је не би уништавали, а сви је углавном имају довољно. Проблем је што при куповини ношње и опанака морају да плаћају у готовини, па не могу да правдају те трошкове.

Као још један велики проблем истичу мањак интересовања за културно-уметничка друштва на републичком нивоу. Они сматрају да би више требало да се улаже у очување народног стваралаштва, да се на пример оснује Фонд за развој народних игара у сеоским срединама и задужи по једна особа за сваки регион која би водила рачуна о изворном стваралаштву.

Уз то, наводе да је неопходно да се на националним телевизијама пружи више места изворном фолклору.

Као проблем наводе и то што немају своја превозна средства, што им отежава гостовања.

Оно што је, према њиховом мишљењу, најважније јесте наћи начина да се сва културно-уметничка друштва повежу како би сарађивала.

Музичке групе⁷

У Јагодини постоји око пет ауторских музичких група, а већином су састављене од средњошколаца. Разговор на тему музичких састава у граду вођен је с представником музичке групе *SM i priori*.

Јагодински музичари негују разноврсне музичке правце (рок, метал, панк), а бенд са којим је вођен разговор изводи инструменталну музику која представља комбинацију електро звука, класичне, џез и етно музике, познатију под називом World Music.

Бендови у Јагодини пробаје одржавају у подрумима, гаражама и кућама, јер у граду не постоји студио који би могли да користе за вежбање.

• **Наступи**

Музичке групе, попут оне коју представља наш саговорник, у Јагодини свирају у Културном центру и на летњој позорници, који нису адекватни за наступе бендова других савремених музичких праваца. Зато они, углавном, наступају у једином клубу у граду који се изнајмљује за свирке.

Број публике која посећује свирке креће се од 50 до 100.

Музички састав *SM i priori*, учествовао је на Nisville Jazz Festival-у, освојио је прво место на музичком порталу који се бави World Music-ом, а наступао је и у иностранству.

• **Финансирање**

Музички састави финансирају се од сопствених прихода који нису високи јер се карта за свирке ретко наплаћује, а цена се креће од 150 до 200 динара, у зависности од бенда који наступа.

• **Проблеми**

Као проблем се истиче блага незаинтересованост медија за бендове, јер у Јагодини не постоји специјализована емисија која се бави домаћим неафирмисаним музичким саставима.

Уз то, проблем је што не постоји више адекватних простора у којима би бендови могли да наступају. Један од постојећих простора који би био адекватан за свирке неафирмисаних бендова је простор у оквиру Радничког универзитета који има бину.

Као трећи проблем истиче се да је тешко уговорити наступ ван града, а нарочито у Београду.

Градске манифестације

- **Књижевне:** Окружна смотра рецитатора *Песнице народа мог*, Фестивал Српско перо
- **Ликовне:** Ликовна колонија *Каблови*, Смотра ликовног стваралаштва деце Јагодине, Изложба КЛУЈ-а, Бијенале наивне уметности, Међународна колонија наивних и маргиналних уметника
- **Музичке:** Музичка јесен
- **Музичко-сценске:** Годишњи концерт друштва за културу *Каблови*, Окружни сабор културно-уметничких друштава Поморавског округа Милошево
- **Позоришне:** Смотра драмског стваралаштва деце и одраслих општине Јагодина, Дани комедије
- **Комплексне:** Сусрети села, Јагодинско културно лето
- **Остале:** Сабор народног стваралаштва деце општине Јагодина, Багрдана, Сабор народног стваралаштва Поморавског округа, Кончарево, Октобарски салон наиваца

⁷ С обзиром на то да не постоји званична евиденција о постојању и стваралаштву музичких група у граду, као ни системско вођење рачуна о њима, све информације прикупљене су на терену. Податак о тачном броју јагодинских група није био доступан тиму Завода за проучавање културног развоја с обзиром на то да је разговор на тему музичких састава вођен са предствником једне музичке групе.

Из албума Локалних културних политика
ЈАГОДИНА

Локална управа

Културно-уметничка друштва

Музичка група

Летња сцена Културног центра

Културни центар

Дом културе у насељеном месту Рибаре